

Međunarodna interdisciplinarna znanstvena konferencija

Baštinska kultura i digitalna humanistika | sprega starog i novog
Heritage Culture and Digital Humanities | A Bond between the Old and the New

KNJIGA SAŽETAKA | BOOK OF ABSTRACTS

Međunarodna interdisciplinarna znanstvena konferencija
Baštinska kultura i digitalna humanistika: sprega starog i novog

Knjiga sažetaka

International Interdisciplinary Scientific Conference
Heritage Culture and Digital Humanities:
A Bond between the Old and the New

Book of Abstracts

Nakladnik / Publisher

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku /
Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Odjel za kulturologiju / Department of Cultural Studies

Za nakladnika / For the publisher

Ivana Žužul

Uredništvo Knjige sažetaka / Book of Abstracts Editorial Board

Tihomir Živić
Margareta Turkalj Podmanicki
Marija Erl Šafar
Marina Vinaj
Martina Harc
Luka Alebić
Antonija Huljev
Jelena Mihnjak

Grafičko oblikovanje / Graphic design

Luka Alebić

Tisak / Printed by

Studio HS internet d. o. o., Osijek

Naklada / Circulation

100 primjeraka / 100 copies

*CIP dostupan u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku
pod brojem 140710008 / CIP record available in the computer catalog of the
City and University Library in Osijek under No. 140710008*

ISBN 978-953-8154-01-0

 odjel za
kulturologiju

Odjel za kulturologiju / Department of Cultural Studies
Osijek, 2017.

Pozvana predavanja

dr. sc. Koraljka Kuzman Šlogar, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, nacionalna koordinatorica, DARIAH-HR

prof. dr. sc. Miroslav Tuđman, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet, Zagreb: „Prolegomena za arheologiju znanja“

dr. sc. Vlatka Lemić, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, predsjednica, ICARUS HR

dr. sc. István Blazsetin, Institut za slavistiku, Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet u Pečuhu

Kristijan Crnković, ArhivPRO, Zagreb: „Hibridne repozitorske platforme: novi stupanj prema učinkovitom upravljanju digitalnim resursima“

Annemari Štimac, dr. sc. Zrinka Banić Tomišić, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Zagreb: „Prava intelektualnog vlasništva– autorsko pravo u digitalnom dobu“

Keynote Lectures

Koraljka Kuzman Šlogar, Ph. D., Institute for Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia, *National Coordinator, DARIAH HR, "DARIAH as a Pan-European Research Community in the Digital Arts and Humanities"*

Prof. Miroslav Tuđman, Ph. D., Full Prof., Department of Information and Communication Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia, *"A Prolegomenon to the Archeology of Knowledge"*

Vlatka Lemić, Ph. D., Croatian State Archives, Zagreb, Croatia, *President, ICARUS HR, "ICARUS, Digitization, and Protection of Written Archival Heritage"*

István Blazsetin, Ph. D., Institute of Slavic Studies, Department of Croatian, Faculty of Humanities, University of Pécs, Hungary, *"Heritage Culture and Minorities"*

Kristijan Crnković, *"Hybrid Repository Platforms: A New Step Toward an Efficacious Digital Resource Management," ArhivPRO, Zagreb*

Annemari Štimac, Zrinka Banić Tomišić, Ph. D., State Intellectual Property Office, *"Intellectual Property Rights–Copyright in the Digital Age"*

Izlaganja / Presentations

O vizualizaciji informacija unutar digitalne humanistike

mr. sc. Luka Alebić, Odjel za kulturologiju, Osijek

Kad govorimo o digitalnoj humanistici, govorimo o iznimno zanimljivom susretu dvaju pristupa. Točka dodira nalazi se na mjestu na kojem se tradicionalni pristup humanistike susreće sa suvremenom komputacijskom znanostima, i to na način da se suvremene komputacijske metode koriste unutar tradicionalnih humanističkih istraživanja, ali i da se metode humanistike koriste unutar računalne znanosti. Ipak, smatra se kako se digitalna humanistika nalazi na trostrukom sjecištu utjecaja—susretu humanistike, računalne znanosti i, za ovaj rad vrlo bitnog, dizajna informacija. Gledajući epistemološki, proizvodnja znanja unutar digitalne humanistike uvelike nadilazi dosad prevladavajuću formu tekstualnog izražavanja. Schnapp i Presner (2009.) u *The Digital Humanities Manifesto 2.0* tvrde kako tiskani mediji više nisu jedini, izvorni ili normativni mediji u kojima nastaje znanje; umjesto toga, tekst je stopljen u nove multimedijalne konfiguracije. Takve nove forme organiziranja znanja prepoznaju se u nazivima interaktivnih internetskih stranica, infografika, platformi proširenih stvarnosti, u mehanizmima slikovne i zvučne pretrage, u suvremenim internetskim kolekcijama kulturnih i umjetničkih zbirki i sl. Ono što je zajedničko ovakvim načinima organizacije i prikazivanja znanja jest pristup utemeljen na ideji kako se informacije više ne prikazuju samo u tekstualnim formama, nego da informacije moramo dizajnirati, vizualizirati. Ovim radom pokušat će se argumentirati tezu kako vizualizacija informacija predstavlja ključan čimbenik digitalne humanistike. Dat će se povijesni razvoj, teorijska utemeljenost i znanstveno podrijetlo discipline vizualizacije informacija, kao što će se pokušati dokazati i uzajamni odnos digitalne humanistike i polja vizualizacije informacija.

Ključne riječi:

slikovni obrat, vizualizacija informacija, digitalna humanistika, grafeza, kvalitativni i kvantitativni argumenti, vizualni argumenti

On Information Visualization in the Digital Humanities

Luka Alebić, MA, Department of Cultural Studies

When we speak about the Digital Humanities, we speak about an extremely interesting encounter of two approaches. A tangent is positioned at a location on which a traditional humanities approach meets the modern Computational Science, in a way that we use the modern computational methods within the traditional research in humanities, as we use the humanities methods within the Computer Science. Yet, we are of an opinion that the Digital Humanities are positioned at a tripartite influence intersection—an encounter of humanities, Computer Science, and information design, essential for this paper. Epistemologically, a production of knowledge within the Digital Humanities greatly exceeds a form of textual expression prevalent heretofore. In the *Digital Humanities Manifesto 2.0*, Schnapp and Presner (2009) claim that the printed media are not the only, original, or normative media in which the knowledge is being created anymore; instead, the text is amalgamated in the new multimedia configurations. Such new forms of knowledge organization are recognized in the interactive webpage names, infographics, augmented reality platforms, in the pictorial and audial search mechanism, in the contemporary Internet-based assemblies of the cultural and artistic collections, and the like. What these knowledge organization and presentation modalities have in common is an approach founded on an idea that the information is not presented in a textual form anymore but that an information has to be designed, visualized. This paper will try to provide for an argument to a thesis that information visualization represents a key element in the Digital Humanities. A historical development, theoretical foundation, and scientific origin of the information visualization discipline will be elaborated, and we will also try to prove a mutual relation between the Digital Humanities and an information visualization field.

Keywords:

pictorial inversion, information visualization, digital humanities, graphesis, qualitative and quantitative arguments, visual arguments

Raritetni rukopisni fond Knjižnice Gradskoga muzeja Vinkovci i njegova uloga u (raz)otkrivanju kulturno- povijesnog identiteta Vinkovaca i okolice

Žana Amidžić, Gradski muzej, Vinkovci

Rukopisna riznica muzejske knjižnice Gradskog muzeja Vinkovci obiluje mnogobrojnom neregistriranom i nepoznatom građom. Cilj i svrha ovoga rada jest (raz)otkrivanje dijela baštinske kulture istočne Slavonije i Srijema prema pisanim povijesnim arhivskim izvorima, a građa na uvid daje politička i društvena zbivanja grada Vinkovaca i njegove okolice 18., 19. i 20. stoljeća. Podrobnim istraživanjem neobjavljenih rukopisnih izvora, kao i analizom arhivskog baštinskoga gradiva statističkom metodom i metodom apstrakcije i klasifikacije, obuhvaćene su samo jedinice obilježja identiteta „najstarijega europskog grada“, njegove etnološke, književne, kulturne i društvene odrednice. Zaključno se, u radu, autorica osvrće na započetu digitalizaciju rukopisnog fonda, kao i njegovu javnu dostupnost *online*.

Ključne riječi:

Gradski muzej Vinkovci, specijalna knjižnica, rukopisni fond, kulturni identitet

Rarity Manuscript Records of the Vinkovci Municipal Museum's Library and Its Role in the Discovery of a Historico-Cultural Identity of Vinkovci and Its Surroundings

Žana Amidžić, Municipal Museum, Vinkovci

A manuscript collection of the Vinkovci Municipal Museum's Library is abundant in numerous unregistered and unknown records. This paper's objective is to discover a part of the Eastern Croatian and Syrmian heritage culture in accordance with the written historical archival sources, and the records provide for an insight into the political and social occurrences in the City of Vinkovci and its surroundings of the 18th, 19th, and of the 20th century. A meticulous research of the unpublished manuscript sources, as well as an analysis of the archival heritage records by a statistical, abstraction, and classification method, has encompassed just the identity-characteristic units of the "oldest European town," its ethnologic, literary, cultural and social determinants. Conclusively, the paper author provides for a retrospect to the initiated digitization of the manuscript funds, as well as on its online availability.

Keywords:

Municipal Museum in Vinkovci, special library, manuscript records, cultural identity

Iz arhivske glazbene građe vukovarskog Franjevačkog samostana: izvadci

doc. dr. sc. Brankica Ban, Umjetnička akademija, Osijek

Franjevački samostan sv. Filipa i Jakova u Vukovaru u svojoj arhivi ima sačuvane značajne muzikalije, kako tiskane, tako i rukopisne. Za Domovinskog rata došlo je do preslagivanja arhivske građe uslijed ratom uzrokovane promjene lokaliteta. Građa je konačno vraćena iz progonstva posredstvom međudržavne razmjene kulturnih dobara iz Srbije, 20. studenoga 2004. godine. Od sačuvanih djela danas ima 417 tiskovina, rukopisne građe ima 418 primjeraka, sve do skladbi članova župskog pjevačkog zbora (spremljenih u 10 kutija arhivske rukopisne građe). Problem je bio u tome što je građe bilo izuzetno puno, a bila je u derutnom stanju. Tada još nije primijećeno da najvrjednijeg dijela gradiva nema. Od osam *Kantuala* (raretetnih na nacionalnoj razini, koji su do Domovinskog rata bili u vukovarskoj samostanskoj glazbenoj knjižnici), ostala su sačuvana samo dva. Prvi je kajdanka fra Antuna Sandukčića (HR-VUf.-I/1, *Ex Bibliotheca Cantus Vukovar 1756*), drugi pak kantual brata Ruđera Šumahera pod nazivom *Liber Fratris* (SCHUMAHER, Rogerius, HR-VUf.-I/2, s naknadno upisanom godinom 1833.). Pronađeno je i neidentificirano djelo o. Marijana Jaića (1795.-1858.), u kojem se prepoznaju dva „arhivska sloja“, a glede starijeg sud je da je možebitni „treći“ *Kantual*. Kao naputak, navodi se na kraju: još uvijek ništa od glazbene građe vukovarskog franjevačkog samostana nije digitalizirano (a velika većina ni mikrofilmirana). Cilj je, dakle, ove istraživačke akcije upravo „staviti na mikrofilm“ svu arhivsku građu vukovarskog franjevačkog samostana, odnosno restaurirati ju i digitalizirati (kako se ne bi opet bez traga „zagubila“, kao ova.)

Ključne riječi:

glazbena građa, Franjevački samostan sv. Filipa i Jakova, Vukovar

From the Archival Musical Funds of the Vukovar Franciscan Monastery: Excerpts

Asst. Prof. Brankica Ban, Ph. D., Academy of Arts, Osijek

The archives of the Franciscan Monastery of St. Philip and Jacob in Vukovar comprise significant musical works, i.e., both the manuscripts and the printed materials. During the Croatian War of Independence, the archival records were rearranged due to the archive relocation. Eventually, on November 20, 2004, the records were returned from Serbia through an interstate cultural exchange. Today, the preserved records comprise 417 printed materials and 418 manuscripts, including the compositions by the parish choir members (arranged in 10 boxes of archival manuscript records). The key issue was a substantial amount of archival records, which were in a deteriorating condition. At that time, it was unnoticed that the most valuable part of the records was missing. Out of eight *Canticle* books (i.e., the rarities on a national level that had been stored in the monastic musical library before prior to the Croatian War of Independence) only two were preserved. The first is a musical notation book by Fra Antun Sandukčić (HR-VUf.-I/1, *Ex Bibliotheca Cantus Vukovar 1756*) and the second one is a *Canticle* book by Fra Ruđer Šumaher *Liber Fratris* (SCHUMAHER, Rogerius, HR-VUf.-I/2, postdated 1833). We have also retrieved one unidentified work by Fra Marijan Jaić (1795-1858) with two distinct "archival layers," the older one presumably being the "third" *Canticle* book. Finally, it should be emphasized that none of the archival records in the Vukovar Franciscan Monastery has been digitized so far, and most of them are not even preserved on microfilms. The aim of this research project is to "store" all the Vukovar Franciscan Monastery's archival records on microfilms, i.e., to restore and digitize them in order to prevent any potential loss.

Keywords:

musical funds, Franciscan Monastery of St. Philip and Jacob, Vukovar

Josip Lovretić u svjetlu neobjavljene rukopisne baštine

doc. dr. sc. Darija Damjanović Barišić, Katolički bogoslovni fakultet, Đakovo,

Ankica Landeka, Katolički bogoslovni fakultet, Đakovo

Rad donosi prikaz dosad nepoznatih rukopisa đakovačkoga svećenika, etnografa Josipa Lovretića. Rukopisna baština sadrži vrijedne autobiografske podatke i Lovretićeve narodne pjesme, te stoga značajno dopunjuje spoznaje o ukupnoj, a napose etnografskoj djelatnosti ovoga đakovačkog svećenika.

Ključne riječi:

Josip Lovretić, Đakovo, hrvatska etnografija, narodne pjesme, digitalizacija

Josip Lovrečić in Light of the Unpublished Manuscript Records

*Asst. Prof. Darija Damjanović Barišić, D. D., Catholic Faculty of Theology, Đakovo,
Ankica Landeka, Catholic Faculty of Theology, Đakovo*

The paper provides for a presentation of the heretofore unknown manuscripts of the Đakovo-based priest, ethnographer Josip Lovrečić. The manuscript funds contain the valuable autobiographic data and Lovrečić's folk poems, thus significantly supplementing the overall activity of this Đakovo-based minister, especially the ethnographic one.

Keywords:

Josip Lovrečić, Đakovo, Croatian ethnography, folk poems, digitization

Prikaz nastavno-stručne prakse Odjela za kulturologiju, smjera Knjižničarstvo, u Knjižnici Franjevačkog samostana u Subotici

Vanja Basarić, Zrinka Barjaktarić, Celine Carette, Ana Selichar, Lea Walz, Odjel za kulturologiju, Osijek

Rad studentica koje su sudjelovale u nastavno-stručnoj praksi govori o njezinoj utemeljenosti, trajanju, obuhvatu te podrobnom uvidu u posao kojeg su studenti obavljali. Prve su godine studenti radili pod knjižničarskim mentorstvom File Bekavac Lokmer, Jurja Lokmera i Anke Glavan, učeći o katalogizaciji stare knjižne građe u sustavu CROLIST (*Franjo*). Također, studenti su sudjelovali u pripremljenoj fazi obrade građe iz 16. st. (utvrđivanje knjižnog autorstva, preddigitalizacijsko fotografiranje korica, hrbata i naslovnica) te tablične inventarizacije knjižne građe iz 19. i 20. st., a praktična nastava ovog tipa ponovljena je i iduće godine. Zaključak rada daje cjelovit fotodokumentacijski pregled zatečenog stanja Knjižnice Franjevačkog samostana sv. Mihovila u Subotici prije prakse i značajnog studentskog doprinosa njezinoj knjižnoj i periodičkoj obradi.

Ključne riječi:

nastavno-stručna praksa, knjižničarstvo, Franjevački samostan, Subotica

A Presentation of an Instructional-Professional Practicum of the Department of Cultural Studies, Course of Studies in Library Science, in the Library of the Franciscan St. Michael's Monastery in Subotica

Vanja Basarić, Zrinka Barjaktarić, Celine Carette, Ana Selichar, Lea Walz, Department of Cultural Studies, Osijek

The paper by the students who have participated in an instructional-professional practicum circumstantiates its foundation, duration, and encompassment while providing for a detailed insight in the job performed by them. During the first year, the students operated under a librarian mentorship of Fila Bekavac Lokmer, Juraj Lokmer, and Anka Glavan, having learned about the old librarian record catalogization in the CROLIST system (*Franjo*). Also, the students have participated in a preparatory phase of the 16th-century fund processing (book authorship establishment, a pre-digitization photography of wrappers, ridges, and cover pages) and tabulated inventorization of the 19th- and 20th-century librarian funds, and a practicum of the kind was repeated next year. The paper's Conclusion provides for a complete photodocumentarist overview of the Library status of the Franciscan St. Michael's Monastery in Subotica prior to the practicum and a significant students' contribution to its librarian and periodical processing.

Keywords:

instructional-professional practicum, librarianship, Franciscan Monastery, Subotica

Digitalizacija baštinske kulture: kazališni Osijek – priprema, problem i prednosti

*doc. dr. sc. Alen Biskupović, Odjel za kulturologiju, Osijek,
Marta Radoš, Umjetnička akademija, Osijek*

Kazališni život Osijeka ima bogatu kulturnu tradiciju što potvrđuju ne samo brojni teatrolozi, muzikolozi, kulturolozi i ostali istraživači, već i bogata arhivska i knjižna građa koja je pohranjena na različitim arhivskim, muzejskim i knjižničnim prostorima u Hrvatskoj, ali i u susjednim zemljama. Unatoč brojnim istraživanjima, navedena građa dosad nije bila usustavljena i okupljena na jednom mjestu. Suvremena tehnologija, odnosno postupci digitalizacije, pojavili su se kao rješenje koje će omogućiti da se ta jedinstvena građa objedini, usustavi, te još više približi svojim sadašnjim i budućim istraživačima. Kazališna kritika, dramski tekst, teatrološka literatura, te sitni tisak predstavljaju samo dio građe koju je, nakon lociranja u realnim prostorima, potrebno prenijeti u virtualni prostor u kojem će moći biti uspoređivana sa svjetskom kazališnom baštinom, te će se na taj način naša baština moći još bolje smjestiti u europski kontekst. Ovaj rad donosi uvid u projekt prikupljanja i digitalizacije navedene građe te u jedinstvene pripreme s aspekta identifikacije i analize postojećih sličnih baza u Hrvatskoj i svijetu. Usporedba projekta digitalizacije osječke kazališne baštine sa sličnim projektima predstavlja temelj za njegovu uspostavu, te ukazuje na veliku potrebu za njegovom što hitnijom realizacijom.

Ključne riječi:

digitalizacija, arhivska građa, repozitorij, kazalište, Osijek

Heritage Culture Digitization: Osijek Theater—Preparation, Problems, and Benefits

*Asst. Prof. Alen Biskupović, Department of Cultural Studies, Osijek
Marta Radoš, Academy of Arts, Osijek*

A theatrical life of Osijek has a rich cultural tradition, confirmed by numerous theater experts, musicologists, cultural studies experts, and other researchers, but also a rich archival and librarian materials stored in a variety of archival, museal, and librarian areas in Croatia and in the neighboring countries. Despite numerous studies, the enlisted holdings have not been systematized and compiled in one place so far. Modern technology and digitization emerged as a solution that will enable these unique literary funds to be merged, systemized, and approximated to their current and future researchers. Theatrical critiques, dramatic texts, theatrical literature, and minor publications are only a part of these holdings, necessary to be transferred in a virtual space subsequent to their location in real areas so that they can be compared to the global theatrical heritage and be better positioned in a European context. This paper presents an insight into the project of collection and digitization of these materials and specific preparations from the point of identification and analysis of the similar existent bases home and abroad. A comparison of the digitization project pertaining to the Osijek theatrical heritage with the similar projects is a basis for its establishment, emphasizing a great urgency of its realization.

Keywords:

digitization, archives, repository, theater, Osijek

Postupci digitalizacije na primjeru projekta *Digitalizacija baštinske kulture: kazališni Osijek prve polovice 20. stoljeća*

doc. dr. sc. Alen Biskupović, Odjel za kulturologiju, Osijek,
Ivana Furi

Rad prikazuje planiranje digitalizacije na primjeru projekta *Digitalizacija baštinske kulture: kazališni Osijek prve polovice 20. stoljeća*. U projekt je primarno uključena kazališna kritika u dnevnim novinama, koja je pohranjena u muzejima, hemerotekama, državnim arhivima Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine te arhivska građa koja pruža detaljne informacije o produkciji i repertoaru, kao i popratni materijali, poput programskih knjižica, dnevnika, plakata, fotografija i slično. Projekt ima cilj okupiti, digitalizirati, obraditi i učiniti dostupnom i pretraživom vrijednu arhivsku građu te na taj način otvoriti prostor za daljnja istraživanja i objave radova iz različitih područja društvenih i humanističkih znanosti. Planiranje je od iznimne važnosti za kvalitetnu provedbu postupaka digitalizacije. Planiranje aktivnosti projekata digitalizacije temelji se na točno određenim smjernicama i standardima. U radu je predstavljen tijek planiranja aktivnosti digitalizacije te identificiranje potencijalnih problema u njihovoj provedbi i njihova rješenja. Rad se bavi istraživanjem elemenata digitalizacije, od analize građe, metoda reformatiranja (prijenos iz analognog u digitalni oblik), obradom digitalnih dokumenata te njihovom pohranom i objavljivanjem u skladu s ciljevima projekta. Rezultat istraživanja ovih elemenata jest detaljno definiran hodogram projekta digitalizacije koji osigurava nadzor kvalitete u svim stadijima tijeka digitalizacije.

Ključne riječi:

digitalizacija, planiranje digitalizacije, standardi, kazalište, HNK Osijek, arhivska građa

Digitization Procedures Exemplified by the Project of *Digitization of Heritage Culture: Osijek Theater in the First Half of the 20th Century*

Asst. Prof. Alen Biskupović, Department of Cultural Studies, Osijek, Ivana Furi

The paper presents a process of digitization planning, based on the project of *Digitization of Heritage Culture: Osijek Theater in the First Half of the 20th Century*. The project is primarily focused on theatrical critiques published in daily newspapers, currently deposited in the museums, hemeroteques, and archives throughout Croatia, Serbia, and Bosnia-Herzegovina. The project also integrates other archival materials, providing for a detailed information on the production and répertoire, such as the program booklets, journals, posters, photographs, etc. The project goal is an aggregation, digitization, processing and availability of archival materials in such a way that it contributes to the numerous possibilities of new a research and articles in different areas of the humanities and social sciences. Digitization planning is of an utmost importance for a high-quality implementation of digitization procedures, based on specific international guidelines and standards. The paper presents the planning process of digitization activities and identifies potential problems in their implementation, as well as the possible solutions to these problems. The paper is focused on the exploration of specific digitization procedures, from a material analysis, reformatting methods (a process of transferring the analog formats into the digital ones), and digital document processing, up to their storage and publication in accordance with the project objectives. The result of this research is a detailed workflow of the digitization project, ensuring quality control at all the stages of the digitization process.

Keywords:

digitization, digitization planning, standards, theater, Croatian National Theater in Osijek, archival materials

Digitalizacija u Gradskoj knjižnici Subotica

Iréna Bognár, Gradska knjižnica, Subotica

Gradska knjižnica Subotica počela je 2010. godine digitalizaciju knjižnične građe bez čvrste i jasno razrađene koncepcije, no uvjerena kako je digitalizacija nužna, pokušala je odrediti princip prema kojem će djelovati. Temeljni i strateški princip bio je spašavanje najoštećenije knjižnične građe izdvajanjem iz fonda danog na korištenje korisnicima, ali ovakav rad na digitalizaciji bio je neučinkovit. Zaključak iz ranih iskustava bio je da i drugim kriterijima mora biti posvećena veća pozornost. Spoznaja o složenosti ovog posla kristalizirala je nove strateške odrednice. Rad prati proces digitalizacije od namjere, preko stvaranja preduvjeta do oblikovanja digitalnih zbirki. Jedinstvenost građe nametala je potrebu stvaranja vlastitog modela. Jedan od specifikuma proizlazi iz činjenice da je Gradska knjižnica Subotica ustanova koja objedinjuje kulturnu baštinu triju nacija, srpske, mađarske i hrvatske, te ima središnju ulogu u njegovanju ovih kultura. S druge strane, ova je ustanova najveća javna knjižnica u regiji koja ima bogat i jedinstven zavičajni fond. Treba li se, zbog određivanja prioriteta pri digitalizaciji, voditi značenjem za lokalitet ili značenjem na nacionalnoj razini, odnosno treba li imati u vidu općekulturno značenje, bile su neke od dilema koje su se razmatrale, te se pokušavao naći pravi put.

Ključne riječi:

Gradska knjižnica Subotica, digitalizacija, kriteriji

Digitization in the Subotica Municipal Library

Iréna Bognár, Municipal Library, Subotica

The Municipal Library of Subotica launched its librarian funds digitization in 2010 without a firm and clearly devised concept; however, convinced that digitization is necessary, it attempted to determine a principle according to which it would act. A fundamental and strategic principle was a salvation of the most damaged librarian funds while separating it from the funds places at users' disposal, but such a digitization activity was inefficacious. A conclusion derived from the early experiences was that a greater attention should be devoted to other criteria. A recognition of the complexity of this job has crystalized the new strategic determinants. The paper follows the digitization process from an intention and precondition stipulations up to the establishment of digital collections. The funds' specificity has imposed a necessity to create a model of its own. One of the specifics ensues from the fact that the Municipal Library in Subotica is an institution aggregating a trinational cultural heritage: a Serbian, Hungarian, and a Croatian one, thus playing a central role in the nurturing of these cultures. On the other hand, this institution is the largest public library in the region, having a rich and unique regional fund. Should we account for the importance for a locality to determine the digitization priorities or should we account for the significance at a national level, i.e., should we bear a general cultural importance in mind, were some of the dilemmas debated when trying to find the right way.

Keywords:

Subotica Municipal Library, digitization, criteria

Digitalizacija baštinske građe Hrvata u Vojvodini

Katarina Čeliković, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica

Kapitalni projekt *Digitalizacija hrvatske kulturne baštine u Vojvodini* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata pokrenut je tijekom 2016. godine. Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe Hrvata u Vojvodini i izgradnja digitalne zbirke dugoročni je razvojni projekt koji će omogućiti veću dostupnost građe za buduća istraživanja i publiciranje tako stečenih znanja o hrvatskoj zajednici u Vojvodini, a njegov krajnji cilj jest digitalizirana građa dostupna svima na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Načinjena je radna inačica strategije za digitalizaciju kulturno-povijesne baštine. Krajem godine javnosti je predstavljena *Digitalizirana baština* na internetskim stranicama Zavoda www.zkvh.org.rs. Sadržaj je podijeljen na sljedeće tematske cjeline: Knjige, Periodika, Fotografije, Note. Do sada je skenirano i na internetskoj stranici Zavoda, u posebnoj domeni, objavljeno 8540 stranica. Početkom 2017. godine Zavod pokreće novi projekt pod nazivom *Digitalizacija tekstova Hrvata u Vojvodini na narodnim govorima* kojim će početi stručno istraživanje tekstova pisanih na govorima Hrvata u Vojvodini. Korpus bačkog hrvatskog–stvaranje velike elektroničke zbirke tekstova, koji su na hrvatskom nastali u Bačkoj–bit će temelj ozbiljnog lingvističkog istraživanja.

Ključne riječi:

Hrvati, Vojvodina, strategija digitalizacije, građa, zbirke, internet

Digitization of the Vojvodina Croats' Heritage Funds

Katarina Čeliković, *Institute for the Culture of Vojvodina Croats, Subotica*

The Institute for the Culture of Vojvodina Croats launched a project of *Digitization of Croatian Cultural Heritage in Vojvodina* in 2016. The digitization of archives, librarian, and museal materials of the Vojvodina Croats and a digital library setup is a long-term developmental project that will render the funds available for a future research and publication of an already-acquired knowledge about the Croatian community in Vojvodina. The final objective is to make the digital material available on the Institute's website. A working version of a digitization strategy pertaining to the cultural heritage was also made. At the end of 2016, the Institute unveiled the *Digitized Heritage* platform on the Institute's website at www.zkvh.org.rs. The content is divided into the following topics: Books, Periodicals, Photographs, and Notation. So far, 8,540 pages have been scanned and posted on the Institute's website. In 2017, the Institute launched a new project called the *Digitization of Texts of Vojvodina Croats in Native Dialects*, which will be the first professional research of the texts written in the native idiolects of Vojvodina Croats. The compilation of a voluminous electronic text collection—written in the Croatian language on the territory of Bačka—will be the basis of a serious linguistic research.

Keywords:

Croats, Vojvodina, digitization strategy, structure, database, Internet

Funkcija digitalizacije i značenje digitalne građe u sklopu istraživačkoga projekta *U potrazi za tragovima njemačkoga jezika, književnosti i kulture na tlu Hrvatske*

doc. dr. sc. Tihomir Engler, Ivana Šarić Šokčević, Ana Keglević, Filozofski fakultet, Osijek

Izlaganje predstavlja znanstveno-istraživački projekt *U potrazi za tragovima njemačkoga jezika, književnosti i kulture na tlu Hrvatske*, u provedbi uz financijsku potporu DAAD-a u sklopu partnerstva Instituta za germanistiku Sveučilišta u Gießenu i Odsjeka za njemački jezik i književnost Sveučilišta u Osijeku u trajanju od devet godina (2017.–2025.). Temeljni su ciljevi projekta ustanovljenje stanja istraženosti nazočnosti Nijemaca, odnosno prisutnosti njemačkoga jezika i kulture, od njihova masovnijeg doseljenja u 18. stoljeću na tlu današnje Hrvatske pa sve do 1945. godine te istraživanje područja koja do sada nisu obuhvaćena. U sklopu ostvarenja projektnih zadaća neminovnom se nameće potreba digitalizacije kulturne baštine Nijemaca na tlu Hrvatske, a u prvom koraku njemačkoga tiska jer je u promatranom razdoblju taj tisak bio prilično razvijen, pa će stoga predstavljati značajan izvor istraživačke građe, i to ne samo s užeg područja problematike novinstva, nego i šireg zahvaćanja u tijekom općeg kulturnog, jezičnog i književnog transfera između hrvatskog i njemačkog stanovništva. Digitalizirana će građa unutar projekta poslužiti ne samo kao izvor podataka za pojedine istraživačke timove, već predstavljati i osnovu evaluacije načina korištenja digitalizirane građe u sklopu timskog istraživačko-znanstvenog rada, čiji je važan trenutak i uzajamna razmjena istraživača iz različitih znanstvenih područja u pogledu korištenja zajedničke istraživačke građe. Nakon istraživačko-znanstvene obrade građa će kao elektronički zapis povrh toga biti dostupna široj javnosti koja će se na taj način moći upoznati s tradicijom Nijemaca na tlu Hrvatske, ali i biti osnova za razvoj referentne

digitalne zbirke, posebice o Podunavskim Nijemcima, odnosno ishodište za daljnja interkulturalna i transkulturalna istraživanja.

Ključne riječi:

Die Drau, digitalizacija njemačkih novina, jezična i kulturna tradicija Nijemaca na tlu Hrvatske, *Slavonische Presse*, znanstveno-istraživački projekt

The Role of Digitization in the Scientific Research Project *In Search for the Traces of the German Language, Literature, and Culture on the Croatian Soil*

*Asst. Prof. Tihomir Engler, Ph. D., Ivana Šarić Šokčević, Ana Keglević,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Osijek*

This paper presents a scientific research project *In Search for the Traces of the German Language, Literature and Culture on Croatian Soil*. The project is conducted by the Institute for German Studies of the University of Gießen, in partnership with the Department of German Language and Literature of the University of Osijek. The project is financially supported by the German Academic Exchange Service (DAAD) and will be conducted in a nine-year span (2017 – 2025). One of the fundamental aims of the project is to assess the state of exploration of the presence of German people, language, and culture on the Croatian soil, from their more massive immigration in the 18th century all the way up to 1945. The second aim is to research the areas that have not been integrated in the related research so far. A need for digitization of German cultural heritage on the Croatian soil is imposing itself as a necessity for the realization of project tasks. Primarily, it implies the digitization of the German press, since it had been very well developed in the timeframe examined in the project. As such, it will pose a significant source for research, not only from a narrow journalistic standpoint but also as an exploration of a cultural, linguistic, and literary transfer between the Croatian and German population. Within the project, the digitized database will be useful not only as a data source for various research teams but also as a basis for an evaluation of the ways the digitized databases are used in a scientific research work conducted by the teams. In such a work, a mutual exchange of research data and researchers from different scientific fields plays a very important role. Having been processed,

the database will be made available to a wider public in an electronic form, thus enabling everyone interested to familiarize himself or herself with the German tradition on the Croatian soil. It will also be a basis for the development of a referential digital collection, especially focused on the Danube Swabians, and a starting point for further inter- and transcultural research.

Keywords:

Die Drau, digitization of the German press, German language and culture on the Croatian soil, *Slavonische Presse*, scientific research project

Digitalizacija izvještaja osječkih gimnazija u Odjelu knjižnice Muzeja Slavonije – prema digitalnom repozitoriju povijesti školskog knjižničarstva

dr. sc. Marija Erl Šafar, Tihana Lubina, Izabela Mlinarević, Odjel za kulturologiju, Osijek

U drugoj su polovici 19. stoljeća u Hrvatskoj sazreli uvjeti za uspostavljanje normirane školske infrastrukture što je ujedno imalo utjecaj i na pojavu školskih knjižnica. Školske su knjižnice od početka imale prosvjetiteljsku i odgojno-obrazovnu ulogu na svome području te su se kao takve održale do danas. Pogledom iz prošlosti u budućnost primjećuje se kako kulturne ustanove arhivi, knjižnice i muzeji—uz tradicionalnu ulogu, razvijaju nove usluge pod utjecajem globalnih informacijskih promjena koje određuju nove načine posredovanja i upravljanja znanjem. Školska godišnja izvješća osječkih gimnazija s kraja 19. stoljeća, koja se nalaze u vlasništvu Knjižnice Muzeja Slavonije, vrijedan su i nezaobilazan izvor za proučavanje povijesti školstva, a ujedno i za praćenje razvoja školskoga knjižničarstva. Na tom tragu, uvidom u sadržaje izvješća Realne gimnazije i Kraljevske velike gimnazije u Osijeku, proizlazi spoznaja o potrebi stvaranja digitalnog repozitorija, s ciljem osiguravanja zaštite te jednostavnijeg pristupa i uporabe dotičnih izvornika. Takav bi pristup ujedno unaprijedio i sam znanstveno-istraživački proces povezivanjem metapodataka iz raspoložive povijesne građe te njezinim postavljanjem u širi kontekst kulturno-povijesnih vrela grada Osijeka.

Ključne riječi:

osječke gimnazije, školska izvješća, školsko knjižničarstvo, Muzej Slavonije Osijek, digitalni repozitorij, kulturno-povijesna vrela

Digitization of the Osijek Gymnasial Reports in the Library Department of the Museum of Slavonia—Toward a Digital Repository of a School-Based Librarianship History

Marija Erl Šafar, Ph. D., Tihana Lubina, Izabela Mlinarević, Department of Cultural Studies, Osijek

In the second half of the 19th century, the conditions for the establishment of a school-based authority infrastructure have been created in Croatia, what has simultaneously influenced the appearance of school-based academic libraries. From the onset, the school libraries have played an enlightenment and educational-teaching role in their territories, having kept that status up to nowadays. Observing the future from a past perspective, we may notice that the cultural institutions—archives, libraries, and museums—changes in addition to a traditional one, develop new services under the impact of global information, stipulating the new ways of knowledge mediation and management. The annual school reports of the Osijek gymnasiums toward the end of the 19th century, owned by the Library of the Museum of Slavonia, are a valuable and unmissable source for a study in the history of the school system, as well as for the monitoring of the school-based librarianship development. One these premises, having had an insight into the contents of reports of the Higher Real Gymnasium and the Royal Great Gymnasium in Osijek, we have realized a necessity to create a digital repository, aimed at an assurance of protection and a more simplified access and usage of the aforementioned originals. Such an approach would simultaneously improve the very scientific-research process while interconnecting the metadata from the historical records available to its setup in an expanded context of the historico-cultural sources of the City of Osijek.

Keywords:

Osijek gymnasiums, school reports, school-based academic librarianship, Museum of Slavonia in Osijek, digital repository, historico-cultural sources

Digitalizacija arhiva Salona Ullrich–izazovi novog medija

Jasenka Ferber Bogdan, Arhiv za likovne umjetnosti, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

Arhiv Salona Ullrich, prve zagrebačke privatne galerije, dio je arhivskog fonda Arhiva za likovne umjetnosti HAZU, a sastoji se od inventarnih i računskih knjiga, korespondencije i popratne izložbene dokumentacije u razdoblju od 1910. do 1947. godine. Ovo cjelovito gradivo, koje nudi nekoliko razina podataka preko kojih se put umjetnina može pratiti gotovo do današnjih dana (od inventarnog broja na umjetnini, do cijene i kupca s adresom te datumom prodaje), baza je za istraživanje kako nacionalne povijesti umjetnosti, tako i europskih umjetničkih umrežavanja i migracija s početka 20. stoljeća. Projekt digitalizacije Salona Ullrich obuhvaća digitalizaciju knjiga izložaba, inventarnih i računskih knjiga, izradu opširnih metapodataka te postavljanje priređene građe na portal Digitalne zbirke HAZU (DiZbi). Obogaćivanjem normiranim zapisima bit će omogućeno povezivanje novih digitalnih zapisa s već postojećom građom na DiZbi-ju te, uz slobodan pristup, istraživačima pružiti analitički i sintetički uvid u ponuđeni sadržaj, objedinjavanjem postojećih i otvaranjem novih pogleda na složene međuodnose galerista, umjetnika i kupca. Time će se dodatno naglasiti utemeljiteljska uloga Salona Ullrich u oblikovanju nacionalnog likovnog života, uz mogućnost njegova pozicioniranja u međunarodnom kontekstu. Planiranom dvojezičnom virtualnom izložbom široj će se kulturnoj javnosti prezentirati rezultati ove faze projekta te upoznati s raznorodnom građom i mogućnostima njezina korištenja.

Ključne riječi:

digitalizacija, Salon Ullrich, Arhiv za likovne umjetnosti, Digitalna zbirka HAZU

Digitization of the Ullrich Salon Archive— The Challenges of a New Medium

Jasenka Ferber Bogdan, Fine Arts Archive, Croatian Academy of Sciences and Arts, Zagreb

The Ullrich Salon Archive, the first Zagreb-based private gallery, is a part of the funds of CASA's Fine Arts Archive, comprised of the inventory and computational books, correspondence, and accompanying exhibition documentation in the 1910-1947 period. This comprehensive material, offering several data layers to track the artifacts' pathway almost up to nowadays (from the artifact's inventory number up to the price and client, with his/her address and purchase date), is a basis for a research in both the national art history and the European artistic networking and migrations at the commencement of the 20th century. The Ullrich Salon's digitization project encompasses the digitization of exhibition books, inventory and computational books, a compilation of extensive metadata, and posting of the prepared materials to CASA's Digital Collection portal. The linkage of the new digital records with the preexistent Digital Collection materials will be facilitated by an enhancement through the authority files, whereby the researchers, by virtue of a free access, will be provided with an analytical and synthetic insight in the contents offered, while synthesizing the existent and opening the new perspectives concerning the complex interrelations among the gallerists, artists, and clients. This would additionally emphasize the Ullrich Salon's foundational role in the formation of a national fine-arts lifestyle, with a capacity to position it in an international context. Through a planned bilingual exhibition, the results of these project phases will be presented to a broader cultural audience, and the audience will be acquainted with the versatile materials and possibilities of its usage.

Keywords:

digitization, Ullrich Salon, Fine Arts Archive, CASA's Digital Collection

Interdisciplinarno digitalno poboljšanje crtežnog albuma *Izlet u Auvergne Étiennea-Jeana Delécluzea* (1821.)

dr. sc. Mauricette Fournier, Sveučilište Blaisea Pascala, Clermont-Ferrand

Bit će predstavljen multidisciplinarni projekt numeričke evaluacije i digitalnog poboljšanja crtežnog albuma *Izlet u Auvergne Étiennea-Jeana Delécluzea* (1821.), u tijeku u Domu humanističkih znanosti (*La Maison des Sciences de l'Homme de Clermont-Ferrand*, MSH), Clermont-Ferrand (Francuska).

Interdisciplinary Digital Enhancement of the Trip in Auvergne Drawing Album by Étienne-Jean Delécluze (1821)

Mauricette Fournier, Ph. D., University Blaise Pascal, Clermont-Ferrand

A multidisciplinary project of numerical valuation and digital enhancement of the *Trip in Auvergne* drawing album by Étienne-Jean Delécluze (1821), in progress at the House of Humanities (*La Maison des Sciences de l'Homme de Clermont-Ferrand*, MSH) in Clermont-Ferrand (France), will be presented.

Digitalizacija nematerijalne kulturne baštine Slavonije, Baranje i Srijema

doc. dr. sc. Vjekoslav Galzina, izv. prof. dr. sc. Emina Berbić Kolar, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek

Rad će prikazati mogućnost očuvanja nematerijalne kulturne baštine Republike Hrvatske u digitalnim oblicima suvremenih medija. Pojam „nematerijalna kulturna baština“ obuhvaća: prakse, predstave, izraze, znanja, vještine, instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su s tim povezani, koje zajednice, skupine i, u nekim slučajevima, pojedinci, prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine. Nematerijalna kulturna baština uživa posebnu zaštitu Republike Hrvatske jer predstavlja jedinstveni identitet pojedinca, ali i nacionalne zajednice hrvatskoga naroda. Zbog usmenoga načina prenošenja i krhke građe problemi održivoga razvoja nematerijalnih dobara su mnogobrojni. Najveći je problem neorganizirano i nedovoljno dokumentiranje te raspršenost prikupljene dokumentacije. Ovaj će rad ukazati na mogućnost povezivanja suvremenih tehnologija sa znanstvenim pristupom obrade jezične građe što je najbolja i najsigurnija mogućnost trajnoga očuvanja. Mnoštvo čimbenika uzrokuje nepovratni nestanak nematerijalne kulturne baštine, te je jedini pravi i siguran oblik njezine zaštite digitalizacija. Na primjeru digitalizacije ugroženih govora Slavonije, Baranje i Srijema može biti stvoren model očuvanja ove vrste nematerijalne kulturne baštine. Primjenom novih tehnologija i tehnika digitalizacije te obrade prikupljenih podataka omogućen je novi, virtualni prostor istraživanja, korištenja i očuvanja nematerijalnih elemenata kulturne baštine. Digitalni repozitorij digitaliziranih podataka omogućit će trajnije čuvanje prikupljenih podataka koje baštinimo budućim generacijama kao prilog opće, nacionalne i lokalne kulture.

Ključne riječi:

nematerijalna kulturna baština, govori Slavonije, Baranje i Srijema, digitalizacija, digitalni repozitorij

Digitization of an Intangible Cultural Heritage of Slavonia, Baranja, and Syrmia

Asst. Prof. Vjekoslav Galzina, Ph. D., Assoc. Prof. Emina Berbić Kolar, Ph. D., Faculty of Education, Osijek

A possibility to preserve an intangible cultural heritage of the Republic of Croatia in the current digital media forms is presented in this paper. The concept of intangible cultural heritage implies a practice, statements, expressions, knowledge, skills, instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated therewith, which communities, groups, and, occasionally, individuals recognize as a part of their cultural heritage. The intangible cultural heritage enjoys special protection in Croatia because it represents the individuals' intimate character, as well as a national identity of the Croatian people. The problems of a sustainable development of intangible assets are numerous and partially present because of fragility and mainly oral mode of their transmission. We observe the disorganization, poor documentation, and dispersion of the collected credentials as the biggest problems. This paper will point out a possibility to deploy the modern technologies with a scientific approach to the linguistic material processing, which is an unsurpassed and the safest choice for a lasting preservation. Digitization is currently the only safe and right protection modality because of an irreversibility of losses, caused by a variety of factors the intangible cultural heritage is exposed to. An example of digitization of the endangered speeches in Slavonia, Baranja, and Syrmia presents an operational model of preservation of this type of intangible cultural heritage. The application of new technologies and techniques of digitizing and processing the collected data will provide for the new virtual spaces of exploration, usage, and preservation of the intangible cultural heritage items. A legacy for the future generations in the form of a repository of the digitized data will enable a permanent storage of the collected data, i.e., a contribution to the general, national, and local culture.

Keywords:

intangible cultural heritage, speeches of Slavonia, Baranja, and Syrmia, digitization, digital repository

Čuvanje i digitalizacija u Arhivu HRT-a

Melita Homa, Hrvatska radiotelevizija, HRT-ov centar Osijek

Zbog svoje duže povijesti, Hrvatska radio televizija (HRT), kao javna televizija, ima i bogatu arhivsku građu. Ta građa ima veliku vrijednost. Od 2012. godine arhiva televizijskog programa, arhiva radijskog programa i zbirka notnih zapisa glazbene proizvodnje dobili su status kulturnoga dobra, što potvrđuje važnost i vrijednost HRT-a u hrvatskoj kulturi. Arhiv HRT-a jedan je od najvećih i najvrjednijih u ovom dijelu Europe. Najveći regionalni arhivistički centar čuva oko 250 tisuća sati audiovizualne građe, 100 tisuća sati fonograđe, te 30 tisuća notnih zapisa. U arhivu su i knjige, mikrofilmovi, milijuni novinskih članaka u digitalnom obliku. Arhiva ima tri odsjeka: fonogradivo, audiovizualno gradivo i notno, foto, multimedijalno i drugo gradivo. Sve se to čuva u optimalnim uvjetima, a ono najvrjednije u za to posebno izrađenim sefovima i hladnjacima. Čuvanje vrijedne arhivske građe u posebnim uvjetima, a potom i njezina digitalizacija, nužna je i zbog emitiranja vrijednih materijala iz hrvatske kulturne baštine u budućnosti. Zbog očuvanja tog doista jedinstvenog nacionalnog blaga, HRT je krenuo u njegovu digitalizaciju. Audio građa u postupku je digitalizacije od 2006. godine i trenutno je taj postupak u završnoj fazi. Digitalizacija je dugotrajan i skup postupak, no potreban za očuvanje tog velikog bogatstva. Kako bi se ujednačili standardi prije dvije i pol godine pokrenuta je i digitalizacija dopisništava, pa su novom digitalnom opremom opremljeni i TV centri. To će, pokazat će vrijeme, pojednostaviti i arhiviranje i snalaženje u arhivskoj građi koja dolazi iz različitih dijelova Hrvatske. Kada cijeli postupak digitalizacije arhivske građe HRT-a bude dovršen, bit će olakšana i ubrzana pretraga, unos, pa tako i njezina dostupnost.

Ključne riječi:

HRT, arhiv HRT-a, čuvanje, digitalizacija, audiovizualno gradivo, fonograđa, kulturno dobro

Deposition and Digitization in the Croatian Radiotelevision's Archive

Melita Homa, Croatian Radiotelevision (CRT), CRT Center in Osijek

Due to its extensive history, Croatian Radiotelevision (CRT), as a public television, disposes of rich archival records. These records have a great value. Since 2012, the television program archive, radio program archive, and a musical production's notation collection have acquired a status of a cultural good, what confirms the CRT's significance and value in the Croatian culture. The CRT Archive is one of the largest and the most valuable ones in this part of Europe. The largest regional archival center enshrines ca. 250,000 hours of audiovisual materials, 100,000 hours of phonic materials, and 30,000 musical notation pieces. The Archive also has the deposited books, microfilms, and millions of digitized journal articles. The Archive is divided in three sections: phonic materials, audiovisual materials and musical notations, and multimedia and other funds. Everything is stored in optimal conditions, whereby the valuables are deposited in the specially crafted safe boxes and refrigerators. The storage of valuable archival materials in special conditions and its subsequent digitization is also necessary because of a broadcast of valuable materials from the Croatian cultural heritage in the future. Due to the preservation of this really unique national treasure, CRT has launched a process of its digitization. Audio materials have been digitized ever since 2006, and this procedure is currently in its final phase. Digitization is a time-consuming and expensive procedure; however, it is necessary for the conservation of this immense wealth. To harmonize the standards, the digitization of CRT's correspondence centers has also been initialized two and a half years ago, so the TV centers have also been furnished by a new digital equipment. That has, as time has shown, also simplified the archivation and search of the archival records, arriving from various parts of Croatia. Once the entire process of CRT's archival record digitization be completed, it would facilitate and expedite the search, entry, and material access.

Keywords:

CRT, CRT Archive, deposition, digitization, audiovisual records, phonic records, cultural good

Kodovi brzog odgovora u hibridizaciji književnog teksta

*prof. dr. sc. Jasna Horvat, Ekonomski fakultet, Osijek,
izv. prof. dr. sc. Nives Tomašević, Sveučilište u Zadru*

Izmicanje pravilima određena književnoga kanona svojevrsan je oblik hibridizacije književnoga teksta. U postmodernim književnim praksama, unatoč uvjerenju kako dominantan kanon više ne postoji, književni se tekst ipak uspješno hibridizira, a jedan od primjera njegova hibridiziranja spajanje je tiskanog i digitalnog medija uporabom kodova brzog odgovora. Kodove brzog odgovora (QR kodovi) početkom ovoga tisućljeća iz industrijske je prakse preuzeo marketing, ali i druge djelatnosti zainteresirane za prenošenje složenih informacija u sažetom, kriptiranom obliku. Njihov uzlet ubrzo je doživio stagniranje i pad popularnosti, a razlog takvom uzroku dogodio se kao ishod složenosti očitavanja kodova i nedostatne povezanosti korisnika s internetom. Pojava pametnih telefona s brojnim besplatnim programima za očitavanje kodova brzog odgovora te jednostavne mogućnosti povezivanja s internetom ponovno su oživjeli zanimanje za kodove brzog odgovora. Ovaj drugi val u primjeni kodova brzog odgovora doveo je do njihove široke prisutnosti i pojavljivanja na najrazličitijim proizvodima (posjetnice, vize, katalozi proizvoda, muzejski izložci, udžbenici, ambalaža proizvoda). Takva široka primjena kodova brzih odgovora upućuje i na njihov temeljni cilj korištenja: olakšati i ubrzati komunikaciju te u što kraćem vremenu ponuditi odgovor koji bi korisnika mogao zanimati. S istom namjerom kodovi brzog odgovora sastavnim su dijelom dvaju romana: *Vilijuna* iz 2016. godine i *Atanora* iz 2017. godine. Uz očekivane književne dionice, oba „pametna“ romana premrežena su kodovima brzog odgovora te time i kriptiranim poveznicama različitih mrežnih stranica. Očitavanjem kodova brzog odgovora čitatelj romanskoga teksta (prema preporuci autorice) povremeno bi trebao napustiti književni tekst kako bi

se dodatno informirao o nekim njegovim dijelovima. Pri tome su kriptirane poveznice na mrežne stranice svojevrsan autorizirani dokumentarij autorice teksta te su ujedno autoričina preporuka za dodatno informiranje čitatelja. Kako kriptirani paratekstualni dodatci čitatelja upućuju i na video zapise i dokumentarne filmove, „pametne“ romane možemo označiti hibridnim književnim tekstovima u kojima otisnuti književni tekst dobiva mogućnosti zvučne i audiovizualne interpretacije.

Ovaj je rad financirala Hrvatska zaklada za znanost projektom *Ekonomski temelji hrvatske književnosti* (IP-2016-06-2613).

Ključne riječi:

kodovi brzog odgovora, kriptirani paratekstualni dodatci, hibridni književni tekst, pametni telefon, *Vilijun, Atanor*

Quick Response Codes in a Literary Text Hybridization

*Prof. Jasna Horvat, Ph. D., Full Prof., Faculty of Economics, Osijek,
Assoc. Prof. Nives Tomašević, Ph. D., University of Zadar*

Escaping the rules of a certain literary canon is a type of a literary text hybridization. In the postmodern literary practices, literary text is still being successfully hybridized in spite of a credence that a dominant canon does not exist anymore, one of the examples of its hybridization being a consolidation of a printed and a digital medium while using the quick response codes. At the commencement of this millennium, the quick response codes (QR codes) were taken over from the industrial practice by marketing, as well as by other activities interested in a complex information transfer in a succinct, encrypted form. Their exaltation has experienced stagnation and popularity downfall soon, and a reason for such a retreat was effectuated as a result of a code readout complexity and an insufficient users' connection to the Internet. The appearance of smartphones with the numerous free quick-response readout apps and simple Internet connection possibilities have revived an interest in quick response codes. This second wave in the quick response code implementation has effectuated their wide presence and appearance on the most versatile products (business cards, visas, product catalogs, museal exhibits, textbooks, product wrappings). Such a wide quick-response code implementation also signifies their basic usage objective: to facilitate and accelerate communicate and provide for an answer that might be interesting to a user as soon as possible. With the same intention, the quick-response codes are the constituents of two novels: the 2016 *Vilijun* and the 2017 *Atanor*. In addition to the expected literary parts, both "smart" novels are networked by the quick-response codes and thereby by the encrypted hyperlinks to the various webpages. Reading the quick-response codes, a novelistic

text reader should abandon the literary text once in a while (according to the author's recommendation) to be additionally informed on some of its parts. Thereby, the encrypted webpage hyperlinks are a sort of the text author's auctorial documentation, thus simultaneously being the author's recommendation for further readers' information. As the encrypted paratextual addenda direct a reader to the video clips and documentaries as well, the "smart" novels may be designated as the hybrid literary texts in which the printed literary text acquires the capacities of an aural and audiovisual interpretation.

This paper was financed by the Croatian Science Foundation within the project of the *Economic Foundations of the Croatian Literature* (IP-2016-06-2613).

Keywords:

quick response codes, encrypted paratextual addenda, hybrid literary text, smartphone, *Vilijun*, *Atanor*

Analiza drame u digitalnom okruženju

Ozana Iveković, Zagreb

Svrha ovog rada jest pokazati što digitalni oblik komada nudi istraživačima književnosti i teatrolozima. To će biti demonstrirano korištenjem postojećih stranih i domaćih dramskih repozitorija. Naposljetku, bit će predstavljen novi projekt ZBIDRAM. Digitalno okruženje otvara posve nov spektar istraživačkih predmetnica i problema koji su bili nezamislivi u preddigitalnom dobu u humanističkim znanostima u cjelini, kao i u teatrologiji. Za znanstvenika je postupak digitalizacije istom na početku, jer sada na raspolaganju ima posve različite izvore podataka, pribor i istraživačke metode. Informacijska tehnologija promijenit će probleme i perspektive dramatologije i teatrologije, a ideja digitalne humanistike promijenit će tradicionalne poglede na istraživanje drame i kazališta.

Ključne riječi:

dramski repozitoriji, digitalna humanistika, projekt ZBIDRAM

Drama Analysis in a Digital Environment

Ozana Iveković, Zagreb

The purpose of this paper is to show what the digital form of plays offers to literature and theater researchers. This will be demonstrated using the existing foreign and domestic drama repositories. In the end, the new project ZBIDRAM will be presented. The digital environment opens a whole new range of research subjects and problems, which were unimaginable in a predigital era in the humanities as a whole, as well as in the theater studies. For a scholar, the process of digitization of archival materials is only the beginning, as s/he now has the completely different data sources, tools, and research methods at her/his disposal. The information technology is about to change the problems and perspectives of drama and theater studies, and the idea of digital humanities is about to challenge the traditional views on the drama and theater research.

Keywords:

drama repositories, digital humanities, ZBIDRAM project

Uloga mrežne enciklopedije u očuvanju kulturne baštine

dr. sc. Zdenko Jecić, dr. sc. Nataša Jermen, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb

Kao predmet istraživanja, obrade i prezentacije, kulturna je baština u pravilu zasnovana na skupu pojedinačnih materijalnih ili nematerijalnih sastavnica te je izrazito stratificirana (predmetno, regionalno, nacionalno, vremenski i sl.). Prijelaz od "pojedinačnoga" prema "općem", odnosno nadilaženje fragmentacije znanja, moguće je ostvariti međusobnim povezivanjem i umrežavanjem znanja. Nove mogućnosti povezivanja i umrežavanje znanja otvaraju se primjenom inovativnih informacijskih instrumentarija te razvojem digitalne humanistike. Zahvaljujući strukturiranosti i sustavu povezivanja fragmentarnoga znanja, tradicionalna enciklopedička djela preteče su naprednih informacijskih rješenja za dohvat i pretraživanje podataka, pa čak i interneta. Štoviše, današnje mrežne enciklopedije, kao sredstva strukturiranja nestrukturiranih podataka radi njihova povezivanja, jedan su od generatora bazične strukture semantičkoga *weba*. Usporedno s tim, suvremeni enciklopedički projekti koji se odvijaju u digitalnom okruženju, mrežne enciklopedije i enciklopedijski portali znanja, mjesta su trajnoga ažuriranja i dopunjavanja sadržaja te kolaboracije i kooperacije između priređivača sadržaja i njegovih korisnika. To ih čini idealnim platformama za umrežavanje znanja, kako povezivanjem podataka među sobom, tako i povezivanjem s digitalnim podatcima i zbirkama ostalih institucija, čime oni mogu predstavljati osnovnu sastavnicu znanstvene i stručne infrastrukture za njegovanje kulturne baštine. U ovom će radu biti prikazane različite funkcionalnosti koje u novije doba pridonose tranziciji mrežnih enciklopedija u platforme za diseminaciju, razmjenu i umrežavanje znanja. Premise rada bit će elaborirane na primjeru *Hrvatske tehničke enciklopedije*, projekta enciklopedizacije, istraživanja i okupljanja hrvatske tehničke baštine

kao dijela nacionalne kulturne baštine.

Ključne riječi:

mrežna enciklopedija, umrežavanje znanja, semantički *web*, znanstvena i stručna infrastruktura, hrvatska tehnička baština, *Hrvatska tehnička enciklopedija*

The Role of an Online Encyclopedia in the Preservation of Cultural Heritage

Zdenko Jecić, Ph. D., Nataša Jermen, Ph. D., The Miroslav Krleža Institute of Lexicography, Zagreb

As a subject of research, analysis, and presentation, cultural heritage usually consists of the groups of individual tangible and intangible components, which are significantly stratified (in terms of subject, region, nation, period, etc.). The transition from the "individual" toward "general" and surpassing the fragmentation of knowledge is achievable by the means of knowledge linking and networking. Innovative information technology tools, as well as the development of Digital Humanities, enable new possibilities of knowledge linking and networking. Thanks to their structured organization and the system of linking pertaining to a fragmented knowledge, traditional encyclopedic works are the precursors to the advanced information technology solutions for data retrieval and search, which incorporate even the Internet. Moreover, the modern online encyclopedias, as the means of structuring the unstructured data, are one of the generators of a fundamental structure of the Semantic Web. In addition, modern encyclopedic projects performed in a digital environment, online encyclopedias, and encyclopedic knowledge portals allows for a continuous updating and content expansion, as well as for a collaboration and cooperation between the content providers and users. In such a way, they can serve as the ideal platforms for an internal and external knowledge networking while linking the digital data and collections from other institutions, thus also acting as a basic component of a scientific and professional infrastructure for the preservation of cultural heritage. This paper will demonstrate various functionalities that have recently contributed to the transition of online encyclopedias into the platforms for knowledge dissemination, sharing, and networking. This paper's premises will be elaborated on the

Croatian Encyclopedia of Technology—a project of encyclopedization, research, and aggregation of the Croatian technological heritage as a part of the national cultural heritage.

Keywords:

online encyclopedia, knowledge networking, Semantic Web, scientific and professional infrastructure, Croatian technological heritage, *Croatian Encyclopedia of Technology*

Inicijativa za kodiranje povelja (CEI) kao instrument kodiranja poveljnih podataka na mreži Monasterium.net

mag. Daniel Jeller, Međunarodni centar za arhivistička istraživanja (ICARUS), Beč

Od svoga začetka travnja 2004. godine, Inicijativa za kodiranje povelja (CEI), dijalekt XML-a namijenjen kodiranju srednjovjekovnih i ranih suvremenih povelja, jedna je od osnova uspjeha mreže *Monasterium.net*, jednoga od najvećih svjetskih portala za povelje i MOM-CA, njegov kolaborativni mrežni uređivač i radno okruženje. Rad će ocrtati zašto su tehnologije XML-a odabrane kao osnova za interne podatkovne strukture MOM-CA i kako je CEI (tj. poddijalekt MOM-CEI jedinstven za *Monasterium*) korišten kao osnovni podatkovni format, uz druge dijalekte poput ATOM-a, EAD-a ili EAG-a. Nadalje, rad će pokazati kako svojstva CEI-ja, poglavito mogućnost kodiranja detaljnih diplomatskih podataka i lakoća uporabe kao razmjenskog formata, djeluje u suglasju s ostalim mrežnim tehnologijama radi razvoja *Monasteriuma*.

Ključne riječi:

XML, CEI, *Monasterium*, povelje, digitalna diplomatika, kodiranje, metapodatci

The Charter Encoding Initiative (CEI) as a Tool to Encode the Charter Data in the *Monasterium.net*

Mag. Daniel Jeller, International Center for Archival Research (ICARUS), Vienna

Since its inception in April 2004, the Charter Encoding Initiative (CEI), an XML dialect aimed at the encoding of medieval and early modern charters, has been one of the cornerstones of success of the *Monasterium.net*, one of the worlds' largest online portals for charters and MOM-CA, its collaborative online editor, and working environment. The paper will outline why the XML technologies have been chosen as the base of MOM-CAs internal data structures and how CEI (i.e., the *Monasterium*-specific MOM-CEI subdialect) has been used as a basic data format, along with other dialects like ATOM, EAD, or EAG. Furthermore, the paper will demonstrate how the CEI features, mainly the possibility to encode the detailed diplomatic data and the ease of use as an exchange format, work in concert with the other web technologies deployed to develop the *Monasterium*.

Keywords:

XML, CEI, *Monasterium*, charters, digital diplomatics, encoding, metadata

Bibliotheca Zriniana u digitalnome dobu

Boris Kiš, Kristina Kiš, Filozofski fakultet, Osijek

U ovom radu govori se o važnosti digitalizacije starih i rijetkih knjiga, odnosno o važnosti digitalizacije knjižnične građe koja je nositelj kulturne i povijesne baštine naše zemlje. U tom smislu jedinstvenu vrijednost imaju rukopisi i inkunabule. Autor proučava tko se bavi digitalizacijom starih i rijetkih knjiga u Hrvatskoj te prema kojim je kriterijima odabrana građa za digitalizaciju. *Bibliotheca Zriniana* datira još iz 16. stoljeća, a ovim se radom ističe njezina važnost i ugroženost te opisuju dosadašnji projekti koji su za cilj imali zaštitu i širu dostupnost *Bibliothecae Zriniane*.

Ključne riječi:

digitalizacija, stare i rijetke knjige, rukopisi, inkunabule, *Bibliotheca Zriniana*

Bibliotheca Zriniana in the Digital Age

Boris Kiš, Kristina Kiš, Faculty of Humanities and Social Sciences, Osijek

In this paper, we discuss the importance of digitization and preservation of the old and rare books. The old and rare books are a cultural and historical heritage of our country. The manuscripts and incunabula are a part of the old and rare book collections and have a unique value. We study which institutions digitize the old and rare books and which selection criteria are applied. The *Bibliotheca Zriniana* started to be established in the 16th century. By virtue of this paper, we emphasize its importance and a peril of its paperback deterioration. We also describe the projects which dealt with the *Bibliotheca Zriniana* in order to protect and provide its wider dissemination.

Keywords:

digitization, old and rare books, manuscripts, incunabula, *Bibliotheca Zriniana*

Zbirke rukopisnih recepata–digitalizacija segmenata kulturne baštine

*Darija Kuharić, Poljoprivredni fakultet, Osijek
dr. sc. Marina Vinaj, Muzej Slavonije, Osijek*

Privatne zbirke rukopisnih recepata predstavljaju svojevrsnu „vremensku kapsulu“ prošlih generacija. Kao vrlo vrijedan izvor informacija, koje su prenošene s generacije na generaciju, zaslužuju pomno istraživanje. Postoji vrlo uska veza između privatnih zbirki rukopisnih recepata te njihova povijesnog i društvenog okvira. Utvrđivanje povijesnog, geografskog, lingvističkog i kulturološkog konteksta za svaku zbirku omogućuje istraživaču postaviti odgovarajuću hipotezu i provjeriti zaključke. Čitaju li se zajedno s ostalim dokumentima i materijalima umetnutim između stranica (efemerna građa i memorabilije sadržane unutar zbirki), mogu biti percipirani sadržaji zbirke u smislu prostora i vremena. Stoga bi digitalizacija zbirke stare građe trebala unaprijediti znanstveno-istraživački rad te ih predstaviti širem krugu korisnika, drugim riječima, otvoriti vrata digitalnoj humanistici koja se temelji na IFLA-inim *Smjernicama za planiranje digitalizacije rijetkih knjiga i rukopisnih zbirki*.

Ključne riječi:

rukopisne zbirke recepata, privatne zbirke, kulinarska tradicija, efemerna građa, biografski materijal, istočna Slavonija

Manuscript Recipe Collections– Digitization of a Cultural Heritage Segment

Darija Kuharić, Faculty of Agriculture, Osijek
Marina Vinaj, Ph. D., Museum of Slavonia, Osijek

Private manuscript collections represent a sort of a “time capsule” of the generations gone by. As a very precious source of information transmitted from one generation to the other, they deserve a serious study. There is a strong connection between the private handwritten cookbooks and their historical and social framework. The establishment of a historical, geographical, linguistic and cultural context for each collection capacitates a scholar to formulate an appropriate hypothesis and test his or her conclusions. However, if read in conjunction with other documents and materials inserted between the pages, we may consider a collection contents in terms of its time and venue. Therefore, the digitization of old collections should improve both a scientific work and scholarly activities and assist in the design of a database available to a large number of users. In other words, it would open the door to digital humanities, based on the IFLA's *Guidelines for Planning the Digitization of Rare Book and Manuscript Collections*.

Keywords:

manuscript recipe books, private collection, culinary tradition, tipped-in contents, biographical material, Eastern Slavonia

Biskupija kao čuvarica kulturnog blaga: primjer Zagrebačke nadbiskupije

dr. sc. Valerija Macan Lukavečki, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

Kao crkvena teritorijalna jedinica koja okuplja vjernike u svom pastoralnom djelovanju, biskupija kroz povijest nužno stvara i vlastitu kulturnu baštinu, a dio je njezinog, ali i nacionalnog identiteta i nasljeđa. Zagrebačka nadbiskupija kroz svoju dugu povijest nasljeđuje kulturno blago izuzetno raznovrsnog spektra od iznimne važnosti, kako za nju kao lokalnu crkvenu zajednicu, tako i za hrvatsku nacionalnu kulturnu baštinu. Ono traži koordiniranu brigu na različitim razinama kako od crkvenih tako i državnih institucija, koje zajedničkim radom i suradnjom imaju jedinstveni cilj, a to je njegovo očuvanje. Rad će predstaviti trenutačno stanje, probleme i perspektive rada oko raznovrsnosti brige koju ono iziskuje, i to prvenstveno glede pitanja konzervacije, inventarizacije i digitalizacije, ali i javne prezentacije kulturnog blaga Zagrebačke nadbiskupije, kao i kompleksnost institucionalnih razina koje nad njime imaju ingerenciju. Ukazat će na poteškoće i probleme kao što je smještaj umjetnina, pri čemu se najveći dio već desetljećima nalazi zatvoren u podrumskim i tavanskim prostorima bez primjerenih uvjeta. Zatim će prikazati načine na koje je Nadbiskupija vlastitim naporima i sredstvima krenula putem digitalizacije i katalogizacije dijela fundusa te u kojoj su fazi u ovom pogledu Nadbiskupijski arhiv i Metropolitanska knjižnica koji spadaju pod nadležnost Državnog arhiva u Zagrebu. Na kraju će ukazati na potrebu jedinstvenog projekta kojim bi se teritorijalno raspršena kulturna baština obuhvatila jedinstvenom programskom podrškom i bazom podataka, a čime bi bio stvoren i novi izvor daljnjih digitalizacijskih projekata te novih znanstveno-istraživačkih studija.

Ključne riječi:

Zagrebačka nadbiskupija, kulturno blago, digitalizacija

Diocese as a Guardian of Cultural Treasure: An Example of the Zagreb Archdiocese

Valerija Macan Lukavečki, Ph. D., Croatian Studies of the University of Zagreb

As an ecclesiastic territorial unit congregating the believers in its pastoral activity, a diocese historically necessarily creates a cultural heritage of its own as well, which is a part of its own identity and legacy, as well as of a national one. Throughout its long history, the Zagreb Archdiocese has inherited a cultural treasure of an extremely diverse spectrum, being of an utmost importance both for a local ecclesiastic community and for the Croatian national cultural heritage. It demands a coordinated care at various levels by the ecclesiastic and national institutions, which share a common goal of its preservation by mutual operation and collaboration. The paper will present the current state of affairs, problems, and work perspectives with regard to the care versatility it necessitates, predominantly when it comes to the issues of conservation, inventorization, and digitization, as well as to the issue of public presentation of the Zagreb Archdiocese cultural treasure and a complexity of institutional levels enjoying jurisdiction over it. The difficulties and problems such as the artefact storage, whereby the greatest part thereof is decennially deposited in the basement or a mansard without adequate conditions, will be highlighted. Next, the paper will demonstrate the ways in which the Archdiocese invested its own efforts and assets in the digitization and catalogization of a part of its funds, as well as the digitization phase concerning the Archdiocesan Archive and the Metropolitan Library, belonging under the jurisdiction of the National Archive in Zagreb. Eventually, the paper will emphasize the necessity of a consolidated project that would encompass the territorially dispersed cultural heritage by a single software and database, thus also creating a new source of further digitization projects and new scientific-research studies.

Keywords:

Zagreb Archdiocese, cultural treasure, digitization

Pomicati granice vidljivosti: projekt digitalizacije zbirke plakata Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku

Jelena Mihnjak, Manuela Polak, Odjel za kulturologiju, Osijek

Rad donosi pregled, analizu te plan digitalizacije dokumentacijske zbirke plakata fundusa Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku. Zbirka plakata, do sada nepredstavljena i javnosti nepoznata, digitalizacijom će postati javno dostupan sadržaj široj zajednici, a samim time će biti ispunjena jedna od temeljnih zadaća digitalizacije—zaštita izvornika i mogućnost stvaranja novih ponuda i usluga. Imajući u vidu jedinstvenost i posebnost ove zbirke, digitalizacija je nužan postupak koji će omogućiti dugotrajno očuvanje građe, a i povećati njezinu dostupnost i korištenje. Također, bit će provedena sa svrhom očuvanja muzejske baštine od nacionalnog značenja. Plakati su pohranjeni u depou Muzeja likovnih umjetnosti, a ovaj rad polazi iz pregleda i analize dokumentacijske zbirke u razdoblju od 1950. godine pa sve do danas. Nakon pregleda, razvrstavanja i inventarizacije građe u relacijskoj bazi podataka, slijedi izrada plana digitalizacije i pripreme za njegovu provedbu. Zbog doprinosa u prepoznatljivosti građe od kulturne i nacionalne važnosti, plan će uključivati primjenu novih tehnologija u prikazu muzejskog blaga. Ishodište ovom priopćenju jest stručni rad kustosice Muzeja Valentine Radoš pod nazivom *Zbirka plakata u Galeriji likovnih umjetnosti Osijek 1965.-1975.* Analiza, obrada, zaštita i digitalizacija zbirke nužna je zbog demokratičnijeg napretka društva jer je omogućen slobodan pristup informacijama, dostupnost i očuvanje građe, kao i promocija nacionalnoga blaga na globalnoj razini. Digitalizacija zbirke plakata Muzeja likovnih umjetnosti Osijek pomiče granice vidljivosti, jer vrijednoj, staroj i neotkrivenoj građi daje novi oblik, omogućuje dostupnost te, konačno, mijenja dosadašnje načine korištenja i percepcije baštinske građe.

Ključne riječi:

Muzej likovnih umjetnosti Osijek, plan digitalizacije, zbirka plakata, kulturna baština, sitni tisak, efemerna građa

Pushing the Boundaries of Visibility: A Digitization Project Pertaining to the Poster Collection of the Museum of Fine Arts in Osijek

Jelena Mihnjak, Manuela Polak, Department of Cultural Studies, Osijek

The paper presents an overview, analysis, and a digitization plan for the Museum of Fine Arts' poster documentation collection. Through the process of digitization, the poster collection, so far unrepresented and unknown to the public, will become publicly available to a wider community, and thereby one of the fundamental goals of digitization will be achieved—the preservation of the original material and a possibility to create the new products and services. Bearing a specificity and uniqueness of this collection in mind, digitization is a necessary process that will allow for a long-term material preservation and an increase in its accessibility and usage. Considering its features, this collection could be considered a national heritage treasure, which warrants its long-term preservation in the form of digitization. The posters are kept in the Museum of Fine Arts' depository, and this paper starts with a review and analysis of this documentation collection in the period from 1950 up to nowadays. The examination, classification, and material inventory is followed by the development of a digitization plan and its implementation. Because of its contributions to the recognition of the materials as those of cultural and national importance, the plan will integrate the implementation of a new digital technology in the exhibition of the museal treasures. This project's starting point is a professional paper compiled by the museum curator Valentina Radoš, titled *Poster Collection in the Museum of Fine Arts in Osijek, 1965-1975*. The analysis, processing, preservation and collection digitization is necessary for a democratic progress of society because it facilitates a free access to information and approachability and preservation of materials, as well as a promotion of national treasures on a global

scale. Thus, the poster collection digitization in the Museum of Fine Arts in Osijek pushes the boundaries of visibility because it transforms the exhibition of this valuable, old, and undiscovered material, enables availability, and finally, changes the existing manner of usage and perception of cultural heritage.

Keywords:

Museum of Fine Arts in Osijek, digitization plan, poster collection, cultural heritage, minor publications, ephemera

Tradicijska glazba i digitalna humanistika: izazovi, prednosti i nedostatici

dr. sc. Irena Miholić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Rad će predstaviti projekt digitaliziranja glazbenog dijela fonda Dokumentacije Instituta za etnologiju i folkloristiku s pozicije etnomuzikologa. Bit će predstavljeni problemi i moguća rješenja glede pitanja digitalizacije notnih rukopisa te audio građe. Predstavljanjem postupka te mogućih daljnjih ishoda bit će istaknuta i uloga znanstvenika kao ključnog aktera u svim fazama postupka digitalizacije građe. Samo migriranje građe na nove medije, ili točnije njihovo kopiranje, moglo je biti ostvareno samo uz angažman dokumentarista, ali izazov za sve jest predstavljanje građe u repozitoriju. Uključenost znanstvenika u osmišljavanje, izradu repozitorija i njegovo „popunjavanje“ nužno je kako bi građa na pravi način bila dostupna i korisna svim korisnicima.

Ključne riječi:

tradicijska glazba, digitalna humanistika, prednosti, nedostatici

Traditional Music and Digital Humanities: Challenges, Advantages, and Shortcomings

*Irena Miholić, Ph. D., Institute for Ethnology and Folklore Research,
Zagreb*

The paper will present a digitization project pertaining to a musical part of the Institute for Ethnology and Folklore Research's Documentation from the position of an ethnomusicologist. The problems and possible solutions concerning manuscript notation digitization and audio materials will be presented. The role of a scientist as a key actor in all the phases of a fund digitization process will be emphasized while presenting the process. The very material migration to the new media, or its copying, might have been realized due to the documentarists' engagement, but a challenge for all is the material representation in a repository. The involvement of scientists in the design, repository development, and its "completion" is necessary to render the materials accessible and useful for all beneficiaries.

Keywords:

traditional music, digital humanities, advantages, shortcomings

Društvene mreže i javni mediji kao izvor digitaliziranog baštinskog gradiva: pretraživanje, preuzimanje, educiranje, umrežavanje

Darko Mrkonjić, Društvo za interpretaciju baštine u turizmu, Osijek

Društvene mreže mjesta su na kojima se sve učestalije nalazi vrijedno digitalizirano baštinsko gradivo, a jednako je i s javnim medijima, u kojima je, s obzirom na današnju tehnologiju, sve gradivo u najmanje jednoj fazi obrade digitalizirano. Predmet rada jest istraživanje mogućnosti i problema prikupljanja digitaliziranoga gradiva koje se pojavljuje u sve većem opsegu, dok su materijalni izvori u nestajanju. U najvećem broju slučajeva radi se o obiteljskim fotografijama, dokumentima te različitim tiskovinama, no često su vrijedni dokumenti i fotografije novijeg datuma, uglavnom izvorno digitalne. Najveći dio gradiva iz ove domene danas se može pronaći prije svega na *Facebooku*, na kojem su u *trendu* aktivističke skupine koje su ciljano usmjerene na objavu digitaliziranih sadržaja iz različitih područja, ali i na drugim društvenim mrežama, kao što su *Instagram*, *Flicker* i sl. Iako je samo preuzimanje takvoga gradiva *ad hoc* jednostavno, sustavno je praćenje zahtjevno jer se objave pojavljuju s različitom učestalošću 24/7, a često i istovremeno. Poseban je problem prikupljanje dodatnih podataka o izvoru gradiva jer su objave često sa šturim opisom, bez navedenog vremena i mjesta nastanka te imena osoba i prikazanih objekata, a ponekad su vrijedni podatci u odvojenim komentarima, zbog čega ih je naknadno teško pretraživati i povezivati. Ovi problemi ukazuju na potrebu sustavnog pristupa ovim izvorima koji bi trebali uključiti i određeni vid educiranja sudionika na društvenim mrežama o potrebi i načinima digitalizacije te važnosti osiguravanja dodatnih podataka o gradivu koje dijele. Uz društvene mreže, značajan su izvor digitaliziranoga gradiva i javni mediji, no to je gradivo često teže dostupno zbog nedovoljne umreženosti s kulturnim institucijama

koje se bave pohranom gradiva, kao što su muzeji, arhivi i knjižnice, te nedovoljne umreženosti tih institucija uzajamno. Zbog toga je dio gradiva koji je u nekoj fazi digitaliziran javnosti dostupan tek u materijalnom obliku ili teško dostupan.

Ključne riječi:

digitalizacija, baština, kultura, društvene mreže, mediji, institucije

Social Networks and Public Media as the Sources of the Digitized Heritage Materials: Search, Download, Education, Networking

Darko Mrkonjić, Association for the Interpretation of Heritage in Tourism, Osijek

Social networks are the places in which the worthy digitized heritage materials could be found, and the same case is with the public media, in which, due to the contemporary technology, all materials are digitized at least in one processing phase. The author explores the possibilities and problems of the digitized material collection apparent to an increasing extent, while the material sources are disappearing. In most cases, these are family photographs, papers, and various printed materials, but frequently they are also valuable contemporary documents, mainly originally digital sources. Nowadays, most of the materials in this domain can be found dominantly on *Facebook*, on which the activist groups specifically oriented to the sharing of the digitalized contents from different fields are trendy, but also on other social networks, such as *Instagram*, *Flicker*, etc. Although an *ad hoc* download of the such a material is simple, a systematic monitoring is challenging, because the posts appear with a varying 24/7 frequency and often simultaneously. A particular problem is the collection of additional data about a source material, since it is often published with a jejune description, without a specified time and place of origin and the names of the displayed objects, whereby the valuable data sometimes appear in separate comments; therefore, it is subsequently difficult to search for them and correlate them. These problems point to the need for a systematic approach to these sources, which should include some form of social network participant education on a necessity and the ways of digitization, as well as on the importance to provide additional information on the materials they share. Beside

social networks, a significant source of the digitized material are the public media, but such materials are less available due to a lack of networking among cultural institutions dedicated to the collection and preservation of cultural heritage, such as the museums, archives, and libraries. Thus, a part of the materials digitized at a stage is available to the public only in a material form or is difficult to be reached.

Keywords:

digitization, heritage, culture, social networks, media, institutions

U potrazi za autorom: digitalizacija djela siročadi

*Renata Petrušić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb,
Annemari Štimac, Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Zagreb*

Baštinske ustanove u svojim fondovima čuvaju građu neprocjenjive kulturne i znanstvene vrijednosti. Digitalizacija i objava digitalnih preslika građe iz fondova baštinskih ustanova donijele su brojne prednosti i omogućile nove načine korištenja građe, no i suočili zajednicu arhiva, knjižnica i muzeja (AKM) s određenim problemima i nesigurnostima, osobito u području osiguravanja pristupa digitaliziranoj građi i s tim povezanim pitanjima autorskih i srodnih prava. Sveobuhvatnu digitalizaciju i objavu djela iz fondova AKM ustanova moguće je provesti nad građom za koju se pouzdano zna da je javno dobro, tj. da je autorsko pravo nad tom građom isteklo. No problem često predstavljaju djela kojima autor nije poznat ili ga nije moguće pronaći, te se za takva djela ne može utvrditi jesu li javno dobro. Takva se djela nazivaju „djela siročad“, i temeljem Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, prije izmjena i dopuna iz 2014. godine, bez odobrenja autora ili nositelja autorskog prava nije ih bilo moguće digitalizirati i javno objaviti. Upravo je s ciljem olakšavanja digitalizacije takvih djela donesena Direktiva 2012/28/EU o određenim dopuštenim korištenjima djela siročadi. U ovom će radu biti predstavljena Direktiva te njezina implementacija u hrvatski Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. Prikazat će se Baza podataka djela siročadi pri EUIPO-u, središnjoj europskoj repozitornoj bazi za djela siročad, predstaviti ćemo prednosti i nedostatke Direktive, objasniti pojmove koji se spominju u Direktivi, poput „nadležnog nacionalnog tijela“, „ovlaštene korisničke institucije“ i „pažljive potrage“, te će se prikazati primjeri korištenja djela siročadi.

Ključne riječi:

djela siročad, digitalizacija, baštinske ustanove, zakonski okvir, autorsko pravo i srodna prava, korištenje građe

In Search for an Author: The Digitization of Orphan Works

*Renata Petrušić, National and University Library, Zagreb,
Annemari Štimac, State Intellectual Property Office, Zagreb*

In their funds, the heritage institutions enshrine the records of a precious cultural and scientific value. The digitization and publication of digital copies of materials from the heritage institutions' funds have brought numerous advantages and have facilitated the new modalities of record usage, but they have also confronted the community of galleries, libraries, archives and museums (GLAM) with certain problems and insecurities, especially in the sphere of the digitized record access provision and the issues of copyright and the correlated neighboring rights. An overall digitization and publication of works from a GLAM establishment records is feasible provided that it is indubitably known that the records constitute a public good, i.e., that a pertinent copyright has expired. Nonetheless, a problem is frequently represented by the works whose author is unknown or impossible to be found, so it cannot be stipulated whether these works constitute a public good or not. These works are called "orphan works," and, based on the Copyright and Neighboring Rights Act, they were impossible to be digitized and published without an author's or rightsholder's permission prior to the 2014 amendments. Thus, the Directive 2012/28/EU on certain authorized usages of the orphan works was promulgated exactly with an aim to facilitate their digitization. In this paper, we will explicate the Directive and its implementation in the Croatian Copyright and Neighboring Rights Act. We will present the EUIPO's Orphan Work Database, a central European orphan work repository, demonstrate the Directive's advantages and shortcomings, explain the notions mentioned in the Directive, such as the "competent national body," an "authorized user institution," and a "diligent search," and will illustrate the orphan work usage examples.

Keywords:

orphan works, digitization, heritage institutions, legislative framework, copyright and neighboring rights, usage of records

Digitalni nastavni materijali u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj

dr. sc. Anita Prelas Kovačević, Ivana Vidak, Iva Ribić, Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici, Virovitica

Široka prihvaćenost interneta, kao i razvoj tehnologije bazirane na internetu, značajno su utjecali i utječu na današnje obrazovanje, i to ne samo na tijek učenja nego i na samu ulogu nastavnika i studenta u tijeku učenja, što potvrđuje i velik broj znanstvenih radova koji se bavi konceptom primjene ICT-a u sustavu visoke naobrazbe i promjenama tradicionalnog načina pristupa obrazovanju. Digitalni nastavni materijali predstavljaju važno uporište za transformaciju tradicionalnog sustava visokog obrazovanja u okruženje za cjeloživotno obrazovanje, jer omogućuju i olakšavaju pristup te korištenje znanja, odnosno mogu biti promatrani kao kreativna suradnja stvaranja digitalnog sadržaja, potičući pritom razmjenu i zajedničku proizvodnju informacija, ideja, mišljenja i znanja primjenom participativne mrežne tehnologije. Pokretači i promotori ovih inicijativa nastavnici su i menadžment obrazovnih institucija. Zbog toga je provedeno istraživanje o učestalosti primjene ICT-a i mrežnih tehnologija, ali i vrsti i dostupnosti digitalnih nastavnih materijala koje kreiraju nastavnici na visokoškolskim institucijama Republike Hrvatske.

Ključne riječi:

digitalni nastavni materijali, visoko obrazovanje, ICT, *web-tehnologija*, Republika Hrvatska

Digital Instruction Materials in Higher Education in the Republic of Croatia

Anita Prelas Kovačević, Ph. D., Ivana Vidak, Iva Ribić, College for Management in Tourism and Informatics, Virovitica

A widespread acceptance of the Internet, as well as the development of the Internet-based technologies, have exerted a significant influence on contemporary education, affecting not only the learning process itself but also the roles of teachers and students in it, which is confirmed by a high number of scientific papers dealing with the concept of ICT implementation in the higher educational system and the changes in a traditional approach to education. The digital teaching materials constitute an important point of support for the transformation of a traditional higher educational system into a lifelong learning environment, since they enable and alleviate an access to knowledge and its usage, i.e. they can be seen as a creative cooperation in the creation of a digital content that promotes a joint creation of information, ideas, opinions and competences, with the assistance of a participative web technology. The originators and champions of such initiatives are the teachers and the managing staffs of teaching institutions. Consequently, a research was conducted concerning an incidence of the ICT and web technology usage, as well as the type and availability of digital teaching materials created by the teaching staff at the higher educational institutions of the Republic of Croatia.

Keywords:

digital teaching materials, higher education, ICT, web technologies, Republic of Croatia

Digitalizacija medicinske „sive literature“ za rudarenje podataka i metapodatkovna istraživanja

izv. prof. dr. sc. Livia Puljak, Sveučilište u Splitu, Medicinski fakultet

„Siva literatura“ naziv je za radove koji nisu objavljeni u konvencionalnim knjigama i znanstvenim časopisima. Uključuje disertacije (diplomski, stručni, specijalistički, magistarski i doktorski radovi), glasnike, izvješća službenih i vladinih organizacija, kao i kongresna priopćenja. Naziv „siva literatura“ ponekad se koristi i za literaturu koja nije na engleskom jeziku. Digitalizacijom medicinske „sive literature“ objavljene na hrvatskom jeziku i objavom takve digitalizirane literature u javno dostupnom internetskom registru, s naslovom, sažetkom i ključnim riječima na engleskom jeziku, ta bi se literatura učinila pretraživom i dostupnom znanstvenicima širom svijeta. Dostupnost medicinskih istraživanja važna je zbog rudarenja podataka i metapodatkovnih istraživanja. Naime, najviša razina dokaza u medicini sustavni su pregledi, odnosno izvorna sekundarna istraživanja, u okviru kojih se postavlja kliničko pitanje, provodi opsežno pretraživanje niza medicinskih baza podataka, sažima relevantna literatura i provodi meta-analiza, kao statistička analiza za objedinjavanje podataka iz pojedinih istraživanja. Takvo istraživanje ima mnogo veću snagu dokaza i uključuje mnogo više pacijenata nego bilo koje pojedinačno istraživanje. Međutim, literatura koja nije pretraživa i koja nema osnovne informacije o literaturi na engleskom jeziku nije dostupna istraživačima koji provode takvo rudarenje podataka i metapodatkovne obradbe. Stoga bi digitalizacija hrvatske medicinske „sive literature“ omogućila uključenje tih istraživanja u najvišu razinu dokaza u medicini.

Ključne riječi:

digitalizacija, medicinska „siva literatura“, rudarenje podataka, metapodatkovna istraživanja

Digitization of Medical “Gray Literature” for Data Mining and Metadata Research

Assoc. Prof. Livia Puljak, MD, University of Split, School of Medicine

„Gray literature” is an expression used for the works unpublished in the conventional books and scientific journals. It comprises the dissertations and theses, newsletters, reports of official and governmental organizations, and conference proceedings. The term is also occasionally used to denote the literature that was not published in English, regardless of its publication venue. The digitization of medical “gray literature” published in the Croatian language, and the publication of such a digitized literature in a publicly available Internet register, with an English title, abstract, and keywords, would facilitate a search for such literature sources and their availability to the researchers around the world. A simplified availability of medical information is important to provide for the data-mining and metadata research. Namely, a systematic review is a type of the original secondary research, considered to be the highest level in a medical evidence hierarchy. Such reviews are conducted while hypothesizing a clinical issue, extensively searching multiple medical databases, extracting the data, and conducting a meta-analysis, as a statistical analysis for an evidence synthesis. Such a study integrates the data from multiple studies and has a greater evidence strength compared to any single study incorporated in such a synthesis. Thus, rendering the Croatian “gray literature” searchable would make it eligible for data mining and a metadata research.

Keywords:

digitization, medical “gray literature,” data mining, metadata research

Digitalizacija arhivske građe: iskustva Istorijskog arhiva u Kikindi, Srbija

Tijana Rupčić, Istorijski arhiv, Kikinda

Žarište ovog rada problemi su digitalizacije arhivske građe u repozitorijima Istorijskog arhiva Kikinda i u Republici Srbiji, jer je pitanje digitalizacije vrlo aktualno u arhivima širom Republike Srbije. Međutim, Istorijski arhiv Kikinda dosta zaostaje kad se radi o digitalizaciji. Autorica daje pregled jedinstvenih problema s kojima se susreću arhivisti u Kikindi, s naglaskom na digitalizaciju Matice rođenih na području Kikinde. Problemi su s kojima se sreće arhivistička znanost u ovom području brojni: neki su financijske naravi, dok se neki odnose na zaposlenike s nedovoljnim informacijsko-komunikacijskim tehnološkim vještinama i oklijevanjem da dalje promoviraju ovo pitanje. Autorica u radu analizira navedene probleme i nudi smjernice za njihovo rješenje.

Ključne riječi:

digitalizacija, arhivi, arhivska građa, ciljevi, žarište, Istorijski arhiv Kikinda, Matica rođenih

Digitization of Archival Materials: An Experience of the Historical Archive in Kikinda, Serbia

Tijana Rupčić, Historical Archive, Kikinda

This paper's focus are the problems regarding digitization of archival materials in the repositories of the Historical Archive in Kikinda and in the Republic of Serbia, as a subject of digitization is very current in the archives around the Republic of Serbia. Yet, the Historical Archive in Kikinda is significantly lagging behind when it comes to the issue of digitization. The author provides for a preview of specific problems encountered by the archivists in Kikinda with regard to the digitization of archival materials, with an emphasis on the digitization of the Birth Registry of the Kikinda area. The problems faced by the archival science in this field are numerous: some of them are of a financial nature, while some of them pertain to the employees lacking the ICT skills and a reluctance to promote the matter further on. In this paper, the author analyzes the aforementioned problems and offers guidelines for their solution.

Keywords:

digitization, archives, archival materials, goals, focus, Historical Archive in Kikinda, Birth Registry

Kulturno sjećanje grada: digitalizacija fotografske građe Župe sv. Mihaela u osječkoj Tvrđi

*prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić, Umjetnička akademija, Osijek,
Hrvoje Mesić, Odjel za kulturologiju, Osijek*

U ovom radu, procesom digitalizacije i obradom metapodataka o gradivu, analizirat ćemo 28 fotografija pronađenih u arhivu Župe sv. Mihaela u Osijeku. Fotografije su nastale u razdoblju od 1896. do 1937. godine. Opisana fotografska građa reprezentirat će grad kao tekst kulture, kao njegovo opunomoćeno mjesto memorije. Rad će dokazati da je arhiv Župe jedna od institucija kolektivnog pamćenja, prototip zaboravu, koja ovjerava istinitost prostora Nutarnjega grada. Svojom fotografskom građom arhiv Župe oblikuje identitet kao jezgru baštine, što čini glavnu ulogu baštinske ustanove. Takva baštinska građa, obogaćena sjećanjem i zapisima svećenika, služi kao prostorno-vremenski komunikator koji dopunjuje memorijski kapacitet grada.

Ključne riječi:

kulturološko pamćenje, fenomen grada, baština, digitalizacija, fotografska građa, digitalna humanistika

Cultural Memory of a City: Photograph Digitization of St. Michael Parish in Tvrđa

*Prof. Helena Sablić Tomić, Full Prof., Academy of Arts, Osijek,
Hrvoje Mesić, Department of Cultural Studies, Osijek*

Through the process of digitization and metadata processing, this paper will present an analysis of 28 photographs found in the archive of St. Michael Parish in Osijek. The photographs were created in the period between 1896 and 1937. The material presented will portray the city as a cultural text, as its legitimate place of memory. The paper's aim is to prove that the archive validates the veracity of the Inner City space by being an institution of collective memory, a testament that opposes obscurity. With its photographs, the archive molds the identity as the crux of heritage, which is an integral part of a heritage institution. Such a heritage, enriched with memory and priests' accounts, serves as a space-time beacon that enhances the city's memory capacity.

Keywords:

cultural memory, city space, heritage, digitization, photographs, digital humanities

Digitalizirana kulturna baština kao platforma za odgojno-obrazovne aktivnosti u metodici povijesti umjetnosti i likovnoj umjetnosti

Lana Skender, Umjetnička akademija, Osijek

Razmatraju se mogućnosti korištenja digitalizirane kulturne baštine kao platforme za odgojne i obrazovne aktivnosti u Metodici povijesti umjetnosti i nastavi Likovne umjetnosti. U ovom području značajan problem čine reprodukcije loše kvalitete i nedostupnost relevantnih informacija. Najveća revolucija na tom području jest internetski portal *Google Art and Culture*, koji osim digitalne slike u visokoj rezoluciji nudi i velike interaktivne mogućnosti koje mogu poticati istraživačko gledanje. Razmatrat će se i usavršavanje nastavnika uz pomoć digitalnih edukativnih publikacija muzeja te mogućnosti planiranja projekata preko portala za baštinu. UNESCO-ova strategija učenja kulturne baštine, predstavljena kroz *World Heritage Educational Program*, nudi razrađen didaktički koncept za poticanje aktivnog uključivanja mladeži kroz inicijative zaštite i očuvanja. Istraživanje digitalnih izvora o kulturnoj baštini može razvijati istraživačke kompetencije, sposobnost rješavanja problema i poticati kritičku refleksiju. Poseban je problem nedovoljna digitalna zastupljenost i prezentiranost nacionalne kulturne baštine koja otežava učenje, ali i istraživanje na terenu. Bit će prezentirani primjeri prakse stvaranja digitalnih materijala o nacionalnoj kulturnoj baštini mapiranjem osječke graditeljske i urbanističke baštine koji mogu biti odrazi istraživanja, ali i učeničkih refleksija o problemima zaštite i očuvanja te biti kasnije korišteni za otvorene didaktičke koncepte terenske nastave.

Ključne riječi:

digitalna slika, kulturna baština, likovna umjetnost, metodika povijesti umjetnosti, odgojno-obrazovne aktivnosti

A Digitized Cultural Heritage as a Platform for the Educational and Teaching Activities in the Art History Methodics and Visual Arts

Lana Skender, Academy of Arts, Osijek

This paper's topic is a possibility to use the digitized cultural heritage as an educational activity platform while teaching the Art History Methodics and Visual Arts. The main issue of this domain is an unsatisfactory reproduction quality and resource unavailability. The establishment of the *Google Arts and Culture* digital platform is the most assistive occurrence when finding a solution to this problem, offering not only a high-resolution digital image of an artistic piece but also the possibilities for an interactive research, encouraging active observation. The possibilities of a professional teacher training, the usage of publications and museal teaching materials, as well as the usage of heritage portals while planning the educational projects, are also considered. The UNESCO's heritage strategy, published in the *World Heritage Educational Program*, offers a fostering heritage awareness concept, involving the youth in the protection and preservation problems. Research competencies, a complex problem-solving, and a critical reflection can be improved by exploring the heritage digital resources. However, a field research and topical acquisition are complicated due to an insufficient digital representation of the Croatian national heritage. The compilation of digital material practice concerning the national heritage in the *Mapping the Urbanistic and Architectural Heritage of the City of Osijek* project is presented by a student reflection model regarding the preservation and protection of a national heritage, which could subsequently be used for the open didactic fieldwork concepts.

Keywords:

digital imagery, cultural heritage, visual arts, art history methodics, educational and teaching activities

Kontekstualizacija i rekonstrukcija zbirki i primjeraka stare i rijetke građe u digitalnom okruženju

izv. prof. dr. sc. Nives Tomašević, doc. dr. sc. Marijana Tomić, Monika Batur, Sveučilište u Zadru

Temeljna je uloga humanistike razumijevanje, istraživanje i interpretiranje objekata i fenomena koje je stvorio čovjek, pa istraživanja u humanistici najčešće podrazumijevaju istraživanje izvornih tekstova i predmeta kulturne baštine koje čuvamo u baštinskim ustanovama, a istražujemo ih u njihovu kontekstu, kako bismo utvrdili sve o nastanku, uporabi i drugim povijesnim okolnostima nastanka i uporabe predmeta kulturne baštine. Ciljeve tradicionalne humanistike digitalna humanistika ostvaruje uporabom tehnologije, odnosno korištenjem niza metoda, instrumenata i pristupa koji su promijenili paradigmu istraživanja u humanistici, ali ne i njezine temeljne ciljeve, odnosno nastojanje da predmete istraživanja promatra i interpretira u njihovu kontekstu. Uz to se vezuju i metode kojima se nastoje kontekstualizirati predmeti baštine, ali i rekonstruirati zbirke, odnosno fragmenti istog kodeksa koji se nalaze u različitim ustanovama. Osobitost zbirke stare i rijetke građe i rukopisa jest opis koji zbog jedinstvenih potreba korisnika podrazumijeva proširenje uobičajenih zadataka kataloga, većinom upotrebom elemenata opisa i pristupnicama (Katić, 2007.), što ujedno omogućuje kontekstualizaciju i rekonstrukciju zbirki i primjeraka stare i rijetke građe iz metapodataka. Osobita će pozornost u radu biti posvećena opisu rukopisa i njihovih fragmenata (Renhart, 2013.), mogućnosti uporabe *online* kataloga u rekonstrukciji zbirki i primjeraka stare i rijetke građe, te potrebi za stvaranjem baza podataka koje bi omogućile rekonstrukciju kodikoloških jedinica (Tomić, Willer, 2013.). Budući da digitalna humanistika podrazumijeva i istraživanja na temelju većih setova (meta)podataka, u radu ćemo propitati mogućnost korištenja *online* kataloga kao izvora podataka znanstvenih istraživanja

u digitalnoj humanistici. Pozornost će biti pridana zaprekama pri rekonstrukciji zbirki i kodikoloških jedinica, bit će predložena neka rješenja, te će biti prikazane mogućnosti razvijene unutar digitalne humanistike, kao što je uporaba IIIF standarda, vizualizacija informacija, itd. Bit će obrađena i pitanja interoperabilnosti metapodataka između različitih sustava kao preduvjeta kontekstualizaciji pisane baštine, odnosno pitanja korištenja zajedničkog pravilnika za opis i pristup baštinskoj građi s ciljem omogućavanja kontekstualizacije kulturne baštine i rekonstrukcije zbirki i primjeraka u kontekstu istraživanja unutar digitalne humanistike.

Ključne riječi:

digitalna humanistika, stara i rijetka građa, kontekstualizacija, rekonstrukcija

Contextualization and Reconstruction of Collections and Items of the Old and Rare Books in a Digital Environment

*Assoc. Prof. Nives Tomašević, Ph. D., Asst. Prof. Marijana Tomić, Ph. D.,
Monika Batur, University of Zadar*

A fundamental role of humanities is a comprehension, research, and interpretation of objects and phenomena created by man, which means that a research in humanities usually implies a study of original texts and cultural heritage objects preserved in heritage institutions, which are then explored in their context in order to determine everything about the origin, usage, and other historical circumstances in which the object was created and used. Digital humanities realize the objectives of traditional humanities with the use of technology, i.e., a range of methods, tools, and approaches that have changed the research paradigm in humanities but not their underlying objectives of an assurance that the research subjects are observed and interpreted in their context. In addition, there are also methods used to contextualize the cultural heritage objects but also to reconstruct the collections or fragments of the same codex located in different institutions. The particularity of collections of the old and rare books and manuscripts is their description, which, due to the specific user needs, involves an expansion of the common cataloging tasks, mostly by a use of descriptive elements and access points (Katić, 2007), which also enables the contextualization and reconstruction of collections and items of the old and rare books from metadata. In this paper, a special attention will be paid to the description of manuscripts and their fragments (Renhart, 2013), a possibility to use the online catalogs in the reconstruction of collections and items of the old and rare books, and to a need to create the databases that would enable the reconstruction of codicological units (Tomić, Willer, 2013). Since digital humanities entail a research based on larger sets of (meta)

data, the paper will question a possibility to use the online catalogs as data sources for a scientific research in digital humanities. Attention will be paid to the obstacles in the reconstruction of collections and codicological units, some solutions will be suggested, and the possibilities developed within digital humanities will be presented, such as the use of IIIF standards, information visualization, etc. The paper will also address other matters, such as the interoperability of metadata between different systems as a prerequisite for a contextualization of written cultural heritage, i.e., the issue of using common regulations for the description and access to the cultural heritage books, with an aim of enabling the contextualization of cultural heritage and the reconstruction of collections and items in the context of research within digital humanities.

Keywords:

digital humanities, old and rare books, contextualization, reconstruction

Digitalna galaksija. Od „digitalnih“ predviđanja Marshalla McLuhana do teorije i prakse digitalnih medija Huberta Burde

prof. dr. sc. Željko Uvanović, Filozofski fakultet, Osijek

Naše „globalno selo“ digitalizirano je u znatnoj mjeri. Međutim, čini se da je Marshall McLuhan predvidio mnoge pojave i karakteristike našeg digitalnog doba kroz analizu i interpretaciju bučne džungle analognih medija svoga vremena, pri čemu bi se njegov televizor mogao usporediti s našim osobnim računalom priključenim na internet. McLuhanove publikacije čitane su u kontekstu digitalne revolucije i „čarobne“ masovne privlačnosti *Facebooka*, *Googlea* i drugih suvremenih medijskih čimbenika. Jedna od najvažnijih digitalnih interpretacija McLuhanovih radova jest knjiga *Digitalni McLuhan. Vodič za informacijska tisućljeća* (1999.) Paula Levinsona, profesora komunikacija i medijskih studija na Sveučilištu Fordham u New Yorku. Ipak, postoje mnogi drugi znanstvenici koji se slažu da je McLuhanova aktualnost u naše digitalno doba povezana s njegovim ispravnim dijagnozama problema digitalnih medija. Cilj je rada prikazati paralele između McLuhanovih predviđanja (u optimističkoj vizuri) s jedne strane te teorije i prakse medijskog carstva Huberta Burde s druge strane. Burda je poznat po svojim knjigama *In medias res. Zehn Kapitel zum Iconic Turn* (2010.), u koautorstvu s Friedrichom Kittlerom i Peterom Sloterdijkom, i *Digitale Horizonte. Strategien für Neue Medien* (2016.). Osim toga, on je uredio zbornike *Iconic Worlds. Neue Bilderwelten und Wissensräume* (2006., zajedno s Christom Maar), zatim *2020– Gedanken zur Zukunft des Internets* (2010.), i *Notizen zur digitalen Revolution 1990-2015. Wie die Medien sich ändern* (2014). Jasno je da je Hubert Burda teoretičar medija koji poznaje predmet svoga istraživanja iz svakodnevne prakse. Također, on je prvak digitalne revolucije i digitalnog poslovanja.

Ključne riječi:

Marshall McLuhan, Hubert Burda, analogni mediji, digitalni mediji, digitalna revolucija

Digital Galaxy. From Marshall McLuhan's „Digital“ Predictions to Hubert Burda's Theory and Practice of Digital Media

Prof. Željko Uvanović, Ph. D., Full Prof., Faculty of Humanities and Social Sciences, Osijek

Our “global village” has been digitized to a considerable degree. However, it seems that Marshall McLuhan predicted many phenomena and characteristics of our digital age through an analysis and interpretation of the noisy jungle of analog media of his own time, his television set being comparable to our PC with an Internet connection. McLuhan's publications have been read in the context of a digital revolution and a “magic” mass attraction of Facebook, Google, and other contemporary media factors. One of the most important digital perusals of McLuhan's works is the book *Digital McLuhan. A Guide to the Information Millennium* (1999) by Paul Levinson, professor of communications and media studies at Fordham University in New York City. Nonetheless, there are many other researchers who agree that McLuhan's revival in the digital age is connected to his correct diagnoses of the digital media issues. The paper's aim is to show the parallels between McLuhan's predictions (approached to with optimistic expectations) and the theory and practice of Hubert Burda's media empire. Burda is famous for his books *In medias res. Zehn Kapitel zum Iconic Turn* (2010), coauthored with Friedrich Kittler and Peter Sloterdijk, and *Digitale Horizonte. Strategien für neue Medien* (2016). In addition, he edited the collection of papers *Iconic Worlds. Neue Bilderwelten und Wissensräume* (2006, together with Christa Maar), *2020–Gedanken zur Zukunft des Internets* (2010), and *Notizen zur digitalen Revolution 1990-2015. Wie die Medien sich ändern* (2014). Hubert Burda turns out to be a media theorist who knows the subject of his research from his daily practice. He is the champion of digital revolution and digital business, too.

Keywords:

Marshall McLuhan, Hubert Burda, analog media, digital media, digital revolution

Digitalizacija skulpture na primjeru Kiparske kolonije Jarčevac

Vinko Vidmar, Umjetnička akademija, Osijek

Rad daje pregled, analizu i prednosti digitalizacije trodimenzionalnog oblika skulpture, uz dokumentaciju i arhiviranje u vidu sadržaja koji bi uvelike bio od pomoći restauraciji, rekonstrukciji, nastavnom pomagalu te lakšem arhiviranju umjetničkih radova. Zbirka skulptura Kiparske radionice Jarčevac u organizaciji Umjetničke akademije u Osijeku reprezentativna je po drvenim skulpturama. Osim fotografskog zapisa, kojem su podatniji mediji poput slikarstva i grafike, kiparstvo je u nepovoljnoj poziciji jer traži od promatrača trodimenzionalnu analizu u prostoru, dok mu klasični dvodimenzionalni prikaz to ne može omogućiti. Kiparska kolonija Jarčevac započela je rad svojom prvom radionicom 2009. godine. Do sada je održana sedam puta, te posjeduje sinergičnu tradiciju kroz zbirku skulptura koje su nastale na temeljima međunarodnih suradnji s Umjetničkom akademijom u Pečuhu i Umjetničkom akademijom u Novom Sadu. Postupak digitalizacije skulpture na primjeru Kiparske kolonije Jarčevac bio bi obavljen trodimenzionalnim skeniranjem i računalnim arhiviranjem skeniranog sadržaja. Obradom i prilagodbom skeniranog materijala sadržaj bi bio plasiran na odgovarajuće internetske i serverske lokacije. Digitalizacija bi služila i tehnologiji trodimenzionalnog printa i strojne obrade pomoću CNC-a, pri čemu bi uvelike imala prednost u nastavnom predavanju i prostornom približavanju promatraču, što znači da bi omogućila dugotrajno očuvanje građe i širenje njezine dostupnosti i korištenja. Strateški razvoj korištenja digitalizacije mogao bi dovesti do „novih kiparskih tehnologija“. U širem pogledu, digitalizacija trodimenzionalnih oblika bi također imala velik utjecaj u svrsi očuvanja kulturne baštine na području arhitekture i spomenika, kao skenirani oblik u izvornom stanju.

Ključne riječi:

Umjetnička akademija u Osijeku, Kiparska kolonija Jarčevac, plan digitalizacije, zbirka skulptura, trodimenzionalno skeniranje, trodimenzionalno printanje, nastavno pomagalo

Sculpture Digitization, Exemplified by the Jarčevac Sculptors' Colony

Vinko Vidmar, Academy of Arts, Osijek

The paper presents an overview, analysis, and possibilities of the 3D sculpture digitization, including a content-wide documentation and archivation, which would indubitably be of a great assistance with regard to the restoration, reconstruction, and artistic archivation. The artistic collection of the Jarčevac Sculptors' Workshop, organized by the Academy of Arts in Osijek, is renowned for its wooden sculptures. In an attempt to archive the artistic oeuvres, photography is more suitable for painting and graphics, while sculpture suffers because of its 3D nature and thus finds the common two-dimensional capture inadequate. The sculptors' colony of Jarčevac started its operation in 2009 and has been held seven times ever since. Its art collection presents a tradition of cooperation and synergy between the Academies of Arts in Pécs (Hungary), Novi Sad (Serbia), and Osijek (Croatia). The process of sculpture digitization would be based on, and practiced with, the 3D scanning and computer scan archivation. Subsequent to the processing and adjustment of the scanned material, the contents would be posted to the suitable Internet locations. Sculpture digitization would also utilize the 3D printing technology and the CNC hardware processing. It would have an impact on education, approximating the arts and making it more comprehensible to the eyes of the observers, also signifying a long-term conservation of artworks and an expansion of its availability. By virtue of a strategic development, sculpture digitization could open a whole array of the „new sculpting technologies.“ In a broader sense, the digitization of the 3D shapes could serve to the preservation of cultural heritage in the form of architecture, monuments, and artistic installations, as a scanned form in their original conditions.

Keywords:

Academy of Arts in Osijek, sculptors' colony of Jarčevac, sculpture digitization, digitization plan, artistic collection, 3D scanning, 3D printing, teaching utensil

Digitalizirana knjižnična građa u Muzeju Slavonije—prema digitalnom repozitoriju zavičajne građe

dr. sc. Marina Vinaj, Ivana Knežević Križić, Muzej Slavonije, Osijek

Najveća muzejska knjižnica u Hrvatskoj sustavno prikupljanje građe započela je samim osnutkom Muzeja u Osijeku. Prikupljena knjižnična građa dio je spomeničkih muzejskih zbirki: Obiteljske knjižnice Prandau-Normann, Knjižnice Weissmann, Gimnazijske knjižnice, Knjižnice Gradskoga načelstva te Zavičajne zbirke *Essekiana*. Uz ove zatvorene spomeničke fondove, redovito je prikupljanje i stručne muzeološke literature unutar Priručne stručne knjižnice. Riječ je o fondu od preko sto tisuća bibliotečnih jedinica, uz respektabilan fond neknjižne građe unutar Zbirke sitnoga tiska, Zbirke osmrtnica, Zbirke kalendara, Zbirke svetih sličica, te bogate i vrijedne Zbirke osječkih novina. Davno prešavši okvire priručne muzejske knjižnice namijenjene kustosima i ostalom stručnom muzejskom osoblju, Odjel knjižnice na usluzi je velikom broju stručnjaka i znanstvenika Osijeka, ali i šire. Digitalizacija knjižnične građe samo je jedan od poslova knjižničara u specijalnoj knjižnici, i to dakako posao koji nije primaran. Bogata zavičajna građa Odjela knjižnice ima prioritet prilikom zaštite, a ujedno i digitalizacije. Zato će rad nastojati prikazati digitalizaciju najstarije zavičajne knjižnične građe unutar knjižnice Muzeja Slavonije u okviru stručne obrade građe, odnosno u sklopu knjižničnog (K++) i muzejskog (M++) programa za obradu građe, u sklopu projekata digitalizacije Zavičajne zbirke *Essekiana* i Zbirke osječkih novina, te u suradnji s pojedincima i/ili ustanovama koji se koriste knjižničnom građom za stručne i znanstvene radove, projekte i sl. Pri tome ćemo se osvrnuti na zastupljenost digitalizacije unutar Komisije za muzejske i galerijske knjižnice Sekcije za visokoškolske i specijalne knjižnice unutar koje je aktivno zastupljena i naša Knjižnica.

Ključne riječi:

digitalizacija, knjižnična građa, zavičajna građa, Muzej Slavonije u Osijeku, digitalni repozitorij

Digitized Library Funds in the Museum of Slavonia—Toward a Digital Regional Funds' Repository

Marina Vinaj, Ph. D., Ivana Knežević Križić, Museum of Slavonia, Osijek

The largest museal library in Croatia launched its systematic material collection by the very establishment of the Osijek-based Museum. The collected librarian funds are a part of the monumental museal collections: of the Prandau-Normann Familial Library, Weissmann Library, Gymnasial Library, Municipal Authorities' Library, and of the *Essekiana* Regional Collection. In addition to these closed monumental funds, the collection of a professional museal literature within the Enchiridia Professional Library is also performed on a regular basis. It pertains to the funds amounting to more than 100,000 library items, with respectable non-librarian funds in the Ephemeral and Minor Publication Collection, Obituary Collection, Calendar Collection, Sacral Icon Collection and an opulent and valuable Osijek Journal Collection. Having exceeded a framework of an enchiridia museal library dedicated to the custodians and other professional museal personnel a long time ago, the Library Department is servicing a large number of experts and Osijek-based scientists, as well as those beyond. The library funds' digitization is just an assignment of the employees in a special library, not being a primary one. The rich regional funds of the Library Department are prioritized in preservation and digitization. Thus, the paper aims to depict the digitization of the oldest regional librarian funds in the Library of the Museum of Slavonia within the funds' professional processing, i.e., within a librarian (K++) and museal (M++) funds retrieval program, in the framework of the Regional *Essekiana* Collection and Osijek Journal Collection digitization, in collaboration with the individuals and/or institutions using the funds for professional and scientific papers, projects, etc. Thereby, a retrospection will be provided to the digitization advocacy

within the Commission on the Museal and Gallery-based Libraries of the Section on Higher Educational and Special Libraries, in which the Library is actively represented.

Keywords:

digitization, library funds, regional funds, Museum of Slavonia in Osijek, digital repository

Digitalna humanistika i proces otvaranja znanosti

Alen Vodopijevac, Institut „Ruđer Bošković“, Zagreb

Mrežni poslužitelji rade danonoćno osiguravajući neprekidan pristup informacijama, a izgleda kako i čovjek počinje hvatati korak s njima. Dvadeset četiri sata dnevno društvo je umreženo, slobodno komunicira, dijeli informacije i podatke, i to u svim aspektima, osim kada se pogleda znanost–djelatnost koja osigurava napredak, kvalitetu života, a u krajnjoj liniji i preživljavanje kako na razini društva, kulture, tako i općenito kao vrste. U znanstvenoj komunikaciji zapeli smo u volumenima i stranicama ograničeni raznoraznim pretplatama. Otvorena znanost pokret je koji nastoji otvoriti znanstvenu komunikaciju, učiniti ju transparentnijom, omogućiti slobodan i neometan pristup publikacijama, istraživačkim podacima i opremi. Rad će praktičnim primjerima dati uvid u trenutno stanje vezano uz arhiviranje istraživačkih podataka te prikazati mogućnosti razmjene podataka između lokalnih repozitorija i globalnih znanstveno-istraživačkih infrastruktura. Osvrnut će se i na trenutačne zahtjeve Europske komisije vezano uz obvezu arhiviranja istraživačkih podataka u sklopu programa *Obzor 2020*.

Ključne riječi:

otvorena znanost, otvoreni pristup, istraživački podatci, arhiviranje, *Obzor 2020*

Digital Humanities and the Process of Opening the Science

Alen Vodopijevec, Ruđer Bošković Institute, Zagreb

Servers are supposed to be online 24/7, but it seems that we are catching up with them. We are communicating freely online, sharing information and data in all aspects of our lives except in science, where we are still stuck with pages, volumes, subscriptions and paywalls. Open science is a movement for making research results, methods, equipment and data discoverable and accessible with as few restrictions as possible. In this paper, we will provide for an overview of the current state of affairs in scientific communication practices and an open access to publications, as well as in an open access to research data. Practical examples will cover the archiving of research outputs and making your repositories interoperable and compliant with global infrastructures for sharing information in science. We will also present the current EC policies regarding open data in the *Horizon 2020*.

Keywords:

open science, open access, research data, data archiving, H2020

Najstarije knjige (iz 16. stoljeća) u fondu Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj

dr. sc. Bernadett Zadrovich, Zbirka sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, Prisika

U većinski hrvatskom zapadnomadžarskom mjestu Prisika (Peresznye) u blizini Kisega (Köszeg) otvoren je 2004. godine stalni postav Zbirke sakralnih umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, koju je don Štefan Dumović, župnik u Hrvatskom Židanu, darovao Hrvatskoj državnoj samoupravi. Zbirka se sastoji od izložbenih prostorija, knjižnice, kapelice, konferencijske dvorane i ureda. Izloženo je 2712 knjiga, od kojih je 80% na gradišćanskom jeziku, i 262 predmeta. U mnoštvu starih predmeta i oruđa, narodnih nošnja, vjerskih slika i crkvenih kipova, vrijedno je spomenuti izdanje tiskano u Budimu, naslovljeno *Sveto pismo Starog zakona, izdano jezikom slavno-illyricski izgovora bosanskog prinesheno*, koje svjedoči o višestoljetnoj prisutnosti i kulturnoj aktivnosti bosanskih franjevac na prostorima današnje Mađarske.

Ključne riječi:

Zbirka sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, knjižni fond, Stari zavjet, 16. st.

The Oldest Books (from the 16th Century) in the Funds of the Hungarian Croats' Sacral Art Collection

Bernadett Zadrovich, Ph. D., Hungarian Croats' Sacral Art Collection, Peresznye

In the predominantly Croatian-populated Western Hungarian village of Prisika (Peresznye) in the vicinity of Kiseg (Köszeg), a permanent exhibition of the Hungarian Croats' Sacral Art Collection was opened in 2004, donated to the Croatian National Administration by Don Štefan Dumović, parson in Hrvatski Židan. The Collection is comprised of the exhibition rooms, a library, chapel, conference hall and an office. Exhibited are 2,712 books, 80% of which in the Burgenland Croatian language, and 262 artefacts. In a multitude of artefacts and tools, folk costumes, sacral icons and ecclesiastic sculptures, worth mentioning is the Buda edition titled *Sveto pismo Starog zakona, izdano jezikom slavno-illyricski izgovora bosanskog prinesheno*, an Illyrian-language Old Testament that testifies to a centennial presence and cultural activity of the Bosnian Franciscans in the territory of the present-day Hungary.

Keywords:

Hungarian Croats' Sacral Art Collection, librarian funds, Old Testament, 16th century

Izazovi digitalizacije kulturne baštine Hrvata u Vojvodini

Tomislav Žigmanov, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica

Kulturna baština, ona materijalna i ona nematerijalna, Hrvata u Vojvodini višestoljetna je, a po obujmu je velika i bogata. Ujedno, ona je visoko neistražena, uvelike neevidentirana i bez stručne obradbe. Kao takva posve je nedostupna i gotovo nepoznata široj javnosti. Stoga su glavni izazovi u postupku digitalizacije kulturne baštine Hrvata u Vojvodini sadržani u sljedećem: mapiranje baštinske građe, evidentiranje građe u javnim ustanovama, njezina stručna obrada i prezentacija javnosti radi veće dostupnost. Način na koji se to pokušava pozitivno razriješiti jest digitalizacija i njezina suvremena prezentacija. Što je i kako je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata konkretno odgovorio na ove izazove, u radu je detaljnije prikazano.

Ključne riječi:

kulturna baština, vojvođanski Hrvati, digitalizacija, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Digitization Challenges of the Vojvodina Croats' Cultural Heritage

Tomislav Žigmanov, Institute for the Culture of Vojvodina Croats, Subotica

The Vojvodina Croats' cultural heritage, both the tangible and the intangible one, is centennial, voluminous, and abundant. Simultaneously, it is insufficiently researched, greatly unregistered, and lacks professional processing. As such, it is entirely inaccessible and virtually unknown to a wider audience. Therefore, the main challenges in a process of digitization of the Vojvodina Croats' cultural heritage are comprised in the following: mapping the heritage materials, recording the materials in public institutions, professional processing of the materials, and their presentation to the public for the sake of a greater accessibility. Digitization and their modern presentation are the methods deployed for a positive resolution thereof. The paper demonstrates how the Institute for the Culture of Vojvodina Croats concretely responded to these challenges in more detail.

Keywords:

cultural heritage, Vojvodina Croats, digitization, Institute for the Culture of Vojvodina Croats

Digitalizirani Shakespeare: ontološki uvid u multikulturalnu renesansnu Englesku

doc. dr. sc. Tihomir Živić, Odjel za kulturologiju,

doc. dr. sc. Margareta Turkalj Podmanicki, Umjetnička akademija, Osijek

Na globalnom radnom mjestu 21. stoljeća, informacijski pismeni pojedinac digitalno je opunomoćen uspješno se koristiti javnom sferom. U tom smislu, *e-knjižnice* Williama Shakespearea možemo također kreativno i kritički iščitavati u novom, provokativnom teorijskom kontekstu. Međutim, tako dubok, ontološki uvid u izniman Shakespeareov opus i multikulturalnu Englesku Shakespeareova doba postavlja mnoga pitanja na neoliberalni dnevni red i u suvremenoj demokraciji. Iako *Shakespeareana* često sadrži uvjerljiv, ali fragmentiran dokaz piščevih redateljskih ili pokusnih bilješki, postupaka i scenarističkih preinaka, Andrew Dickson (2017.) opravdano smatra da je Shakespeare vjerojatno koncipirao svoje majstorske karakterne portrete i konfliktne teme etniciteta i identiteta pod utjecajem tada prevladavajućih rasnih i vjerskih predrasuda protiv (neprijateljskih) stranaca, izgnanika i (ilegalnih) imigranata. Naprotiv, Jonathan Bate (2011.) upozorava i na akutni problem nasilne repatrijacije azilanata. Stoga je dugoročni cilj ovog rada općenito ispitati tekstualnu prisutnost (ili zapravo mjestimičnu odsutnost) indiciranih modela i standarda glede aktivnoga građanskog sudionništva i izravnog angažmana u zajednici u kulturalno složenoj, metropolitanizirajućoj renesansnoj monarhiji, koja je naposljetku mogla prouzročiti značajnu društvenu promjenu. Temeljno usredotočen na intrigantne teme alternativnih životnih stilova, (ne)privilegiranog staleža, dominantnog roda te „gospodske“ rase, rad metodički analizira najnovije digitalne primjerke Shakespeareova *Antonija i Kleopatre*, *Julija Cezara*, *Mnogo vike ni za što*, *Otela*, *Perikla*, *Komedije zabuna*, *Mletačkog trgovca*, *Oluje*, *Dvaju plemića iz Verone* i *Na Tri kralja ili kako hoćete*, dostupne

putem *Amazona* u multiplatformnim izdanjima na *Kindleu* (tj. čitljive na uređajima poput mobitela, osobnog računala ili tableta).

Ključne riječi:

Shakespeare, digitalizacija, ontologija, multikulturalnost, manjina, stereotip

Shakespeare Digitized: An Ontological Introspection in the Multicultural Renaissance England

*Asst. Prof. Tihomir Živić, Department of Cultural Studies,
Asst. Prof. Margareta Turkalj Podmanicki, Ph. D., Academy of Arts,
Osijek*

On the global 21st-century workplace, an informationally literate individual is digitally empowered to successfully utilize the public sphere. In that sense, William Shakespeare's e-libraries may also be creatively and critically perused in a new, provocative theoretical context. However, such a deep, ontological introspection in the distinguished Shakespearean opus and the multicultural England of Shakespeare's times raises numerous issues on a neoliberal agenda in a modern democracy, too. Although *Shakespeareana* frequently contains a cogent but fragmented evidence of the playwright's directorial or rehearsal notes, procedures, and script revisions, Andrew Dickson (2017) justifiably argues that Shakespeare might have conceptualized his masterful character portrayals and the conflicting themes of ethnicity and identity influenced by then prevalent racial and religious prejudices harbored against the (enemy) aliens, exiles, and (illegal) immigrants. Jonathan Bate (2011), on the other hand, had warned against an acute problem of a forced asylum seekers' repatriation as well. Therefore, this paper's long-range objective is to generally examine the textual presence (or, occasionally, rather an absence) of the indicated models and standards pertaining to an active citizen participation and direct community engagement in a culturally complex, metropolitanizing Renaissance monarchy, which might have eventually effectuated a momentous social change. Basically concentrated on the intriguing topics of alternative lifestyles, (under)privileged class, dominant gender, and "master" race, the paper methodologically analyzes the most recent digital exemplars

of Shakespeare's *Anthony and Cleopatra*, *Julius Caesar*, *Much Ado About Nothing*, *Othello*, *Pericles*, *The Comedy of Errors*, *The Merchant of Venice*, *The Tempest*, *The Two Gentlemen of Verona*, and *the Twelfth Night*, accessible via Amazon in their multiplatform Kindle editions (that is, readable on devices such as a cellphone, personal computer, or tablet).

Keywords:

Shakespeare, digitization, ontology, multiculturalism, minority, stereotype

Digitalna humanistika i kulturomika danas

doc. dr. sc. Tihomir Živić, Odjel za kulturologiju,

dr. sc. Martina Harc, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, Osijek

U dobu u kojem je, zahvaljujući sve zamjetnijoj amerikanizaciji, engleski jezik preuzeo globalnu ulogu općeprihvatljivoga priopćajnog kanala, nerijetko se s pravom pitamo svjedočimo li zapravo istodobno i novoj etapi u znanstvenome proučavanju čitave kulturalne evolucije. Imajući na umu da je čovječanstvo već digitaliziralo oko četiri posto svojih tiskovina, kulturomika nam, kao spoj koji analitički i kvantitativno sintetizira i elemente humanističkih i društvenih znanosti, omogućuje fenomenološko praćenje kulturalnih i lingvističkih trendova, bilo globalno, regionalno ili lokalno, a u svjetskim je razmjerima utjecaj engleskoga jezika od 1800-ih naovamo izrazit. Upravo ispravnom primjenom kulturomičkih premisa moguće je, primjerice, ne samo kontekstualizirati već i mapirati povijesnu učestalost neke riječi ili pojma, pri čemu je, s hermeneutičkoga stanovišta, zapravo fascinantna činjenica da je moguće kvantitativno, dakle „mehanički“, istražiti i (re)interpretirati doslovce čitave sveske opsežnih klasičnih knjiga, i to bez njihova stvarnog, pomnog čitanja; međutim, kulturomika, iako je jedan od najsuvremenijih pristupa, ne treba biti jedino i nužno shvaćena kao posvemašnja zamjena kvalitativnoga iščitavanja teksta, jer valja svakako uzeti u obzir ne samo leksikonsku odrednicu neke riječi već i njezino pravo uporabno značenje, odnosno čitav autorski registarski i stilistički kontekst u kojemu se nalazi, pogotovo u nama stranome jeziku poput engleskoga. Ipak, kulturomički možemo ispitati koji je pojam dominantniji u nekome od promatranih razdoblja, usporediti ga s drugim tadašnjim pojmovljem te znanstveno protumačiti razloge takvih manifestacija. Stoga, u široj domeni digitalne humanistike, ubuduće valja nedvojbeno očekivati širenje te varijabilno rafiniranje i preciziranje kulturomičkih računalnih programa, pribora i navlastito grafičkih sučelja.

Ključne riječi:

digitalna humanistika, kulturomika, amerikanizacija, engleski jezik

Digital Humanities and Culturomics Nowadays

*Asst. Prof. Tihomir Živić, Department of Cultural Studies,
Martina Harc, Ph. D., Croatian Academy of Sciences and Arts, Institute
for Scientific and Artistic Work, Osijek*

In an age in which the English language has assumed a global role of a generally acceptable communication channel thanks to an increasingly noticeable Americanization, we frequently ask ourselves whether we actually simultaneously testify to a new stage in a scientific study of an overall cultural evolution. Bearing in mind that the humankind has already digitized approximately four percent of its printed editions, culturomics, as a combination that analytically and quantitatively synthesizes the elements of humanities and social sciences as well, facilitates a phenomenological monitoring of the cultural and linguistic trends, be it globally, regionally, or locally, and the impact of the English language in a global perspective is immense since the 1800s. E.g., it is possible to not only contextualize but to also map a historical frequency of a word or notion exactly by a correct application of culturomic premises, whereby a fact that it is possible to quantitatively, i.e., “mechanically,” research and literally (re)interpret the entire volumes of the capacious classical books without their realistic perusal is indeed hermeneutically fascinating; however, culturomics, though being one of the most contemporary approaches, should not be comprehended as a mere replacement of a qualitative text readout, as one should inevitably take into account not only a lexiconic entry of a word but also its real utilizational meaning, i.e., an overall auctorial registry and a stylistic context in which it is to be found, especially in a foreign language such as English. Still, one may culturomically examine which notion is more dominant in one of the observed periods, compare it to the other contemporaneous notions, and scientifically explain the reasons for such manifestations.

Therefore, in a broader domain of the Digital Humanities of the future, one should indubitable expect an expansion and a variable refinement and precision when it comes to the culturomic computer software, toolsets, and, notably, graphical user interfaces.

Keywords:

Digital Humanities, culturomics, Americanization, English language

ISBN 978-953-6154-01-0

9 789536 154010